

Juozas Grybas

SVEIKINU "NAUJIENAS" TRISDEŠIMT METŲ JUBILIEJAUS PROGA

I.

Rodosi, dar neseniai buvo ta vasario devyniolikta, ta džiaugsmo ir entuziazmo diena, kuri Chicago lietuviams pasiliks atmintina ir istoriška.

Prieš trisdešimt metų Chicagoje pirmą kartą pasirodė "Naujienu" dienraštis. Kaip greit prabėgo tie metai! Ir jau žmogaus gyvenime tokia metų kruva yra, didelis laiko gabalas, o kai pusamžiui tiek metų pridedi, — tai jau ir senatvė.

Gera! atsimenu tą reikšmingą vasario devyniolikta ir tuos 1914 metus. Tą dieną skaičiau pirmą "Naujienu" numerį. Tebeskaitau jas ir šiandien.

Gyvenau tada Roselande. Šeši metai buvo praėję nuo to laiko, kai buvau tėvynę Lietuvą apleidęs. Rengiausi 1914 m. grįžti į tėviškę. Bet vis dėlto, nes Europoje prasidėjo neramūs laikai. Plito aliarmingos žinios, kad gali karas kilti.

Ir karas prasidėjo. O tada ir mano planai pasikeitė. Roselande pasilikau gyventi ir toliau. Gyva tai buvo kolonija tais laikais; didelis veikimas. Smarkiai veikė visokios draugijos, daug buvo visokių parengimų. Gerai laikėsi Tėvynės Mylėtojų kuopa. O toji organizacija varė plačią vagą lietuvių kultūrinėje dirvoje. Pavyzdžiui, leido Dr. Vinco Kudirkos raštus.

Gerai gyvavo socialistų kuopa, kuri dažnai rengdavo prakalbas, paskaitas ir šiaip visokių vakarų su vaidinimais. Rodė nemažai veiklumo Aido choras, Scenos Mylėtojų Raitelis, Moterų Progresyvių kuopa ir kitos organizacijos. Tokiu būdu parengimų niekada netrūkdavo.

Turėjome "Aušros" knygyną, prie kurio veikė lietuvių ir anglų kalbos mokykla. Buvo nemažai pašalinių draugijų, pasivadinsiu tautiška ir šventųjų vardais. Visos tos organizacijos dažnai lenktyniavo, — stengdavosi viena kitą savo veikimu pralenkti.

II.

Taip, Roselande tais laikais buvo daug draugijų, daug veikimo, daug jaunų ir energingų veikėjų, kurie neseniai buvo iš Lietuvos atvykę. Ištrūkę iš caro pavergtos tėvynės ir atsidūrę laisvės krašte, tie jauni lietuviai rodė didelį entuziazmą kultūriniam darbui. Jie ieškojo progų patys apsišviesti bei šviesti, kiek mokėdami ir galėdami, kitus.

Gaila, kad ši kartą negaliu suminėti visų draugijų ir visų veikėjų bei ką jie nuveikė. Kai pasitaikys proga, pasistengsiu tai padaryti vėliau, jei kas kitas man už akių neužbėgs.

Butų pravartų paminėti pirmuosius "Naujienu" platintojus Roselande, neapleidžiant savo parapijų zanavykų bei žemaičių, su kuriais esu susigiminiavęs (mat, mano žmona yra tikra žemaitė). Kaip sakiau, pakalbėsiu plačiau apie veikėjus ir "Naujienu" platintojus kita proga, prisimindamas dar ir apie marquetteparkiečius. O dabar daugiau tiesiogiai prisiminimų apie "Naujienu".

Roselando draugijos tais laikais dažnai rengdavo prakalbas ir kviesdavo iš kitur kalbėtojus, prelegentus, chorų vedėjus ir režisierius. Pirmą kartą Roselande turėjau

progos susitikti ir susipažinti su Dr. Grigaičiu. Tai buvo vienai savaitei praėjus po to, kai pasirodė pirmas "Naujienu" numeris.

I Chicago Dr. Grigaitis buvo pakviestas redaguoti "Naujienu". Roselandiečiai tuoj pasinaudojo proga ir surengė jam prakalbą. Vėliau jis daug kartų sakytą koloniją aplankė ir pasidarė mėgiamiausias kalbėtojas.

Dr. P. Grigaitis tada buvo dar jaunas, bet jau gilaus mokslo žmogus. Kaip kalbėtojas pasižymėjo iškalbumu ir nepaprasta energija. Už Lietuvos žmonių laisvę ir teises be-kovojant, jam, kaip žinia, teko ir caro kalėjime sėdėti. Bet tai neįstengė jo pasiryžimo palaužti, — iš kalėjimo iš-trūkęs, jis dar su didesniu atsidavimu už laisvę kovojo.

III.

Per trisdešimt metų Dr. Grigaitis "Naujienu" editoriaus-lose bei prakalbose primygtinai kartojo, kad geriausias santarka, kokią iki šiol žmonės yra sugalvoję, tai demokratinė santarka. Tik demokratinėje santarkoje piliečiai naudojasi visokiomis laisvėmis, jų teisės yra apsaugotos, jie gali apsiginti nuo valdininkų savivaliavimo.

Lietuvos likimas visada buvo artimas Dr. Grigaičiui. Jau pirmojo karo metu jo redaguojamos "Naujienu" paskelbė šūkį, kad Lietuva turi būti laisva ir nepriklausoma, kad patys lietuviai turi savo krašto reikalus tvarkyti. Tuo pačiu metu jis nurodė, kad Lietuvoje turi būti įsteigta demokratinė santarka. Nes tik demokratinėje santarkoje žmonės turės progos tinkamai savo krašto reikalus tvarkyti.

Tokio nusistatymo P. Grigaitis tebesilaiko ir dabar. Ir tas nusistatymas, kaip matome, yra teisingas: šiandien pasaulyje juk ir eina tos baisios kruvinos rungtynės už demokratiją, už žmonių laisvę.

Prieš šimtą trisdešimt metų galingasis Europos valdovas ir užkariautojas, Napoleonas, spaudos reikšmę apibūdino taip: "Keturių priešingos nuomonės laikraščių reikia daugiau bijoti, negu tukstančio durtuvų."

Jeigu jau Napoleono laikais spaudos įtaka buvo tokia didelė, tai ką bekalbėti apie šiuo dienų spaudą. Reikia neužmiršti, kad tais laikais laikraščiai buvo maži ir mažo burio žmonių teskaitomi. O vis dėlto jų įtaka buvo jautiama.

Tačiau pravartu ypačiai pabrėžti, kad, kalbėdamas apie laikraščius, Napoleonas turėjo galvoje laisvą spaudą. Vadinasi, tokius laikraščius, kurie galėjo laisvai rašyti ir laisvai kritikuoti. Jis suprato, kad tokie laikraščiai valdovams ir diktatoriams yra labai pavojingi.

Gerai tai supranta ir šių dienų diktatoriai, nes kur tik jie yra įsigalėję, ten laisvos spaudos nėra. Diktatura negali sugyventi su laisva spauda: kur yra diktatura, ten nėra laisvos spaudos, — ir priešingai — kur yra laisva spauda, ten nėra diktatūros.

Tai faktas, kurio teisingumą niekas negali nuginčyti. Šiandien kultūringas žmogus be laikraščių negali apsigyventi. Laikraščiuose jis suranda ne tik žinių iš savo miesto,

"NAUJIENU" BENDROVĖS DIREKTORIAI IR DARBININKAI

Iš kairės į dešinę (sėdi): M. Šileikis, direktorius ir spaustuvių formanas; A. Žymontas, direktorius ir skelbimų tvarkytojas; Julia August, biznio vedėja; Dr. P. Grigaitis, Bendrovės prezidentas ir vyriausias redaktorius; Milda Vaivada, cirkuliacijos vedėja; T. Rypkevičius, Bendrovės vice-prezidentas ir knygvedis; A. Rudinskas, direktorius ir ekspeditorius. Stovi iš kairės į dešinę: P. Švelnis, kolektojas; K. Augustas, Bendrovės išdavininkas ir antrasis redaktorius; M. Page, metranpažas; Olga Rypkus, ofiso darbininkė; J. Šmotelis, direktorius ir presmanas; Nora Gugis, Bendrovės sekretorius ir "Moterų Skyriaus" vedėja; J. Lapaitis, linotypistas; M. Gudelis, pirmojo puslapio redaktorius, ir A. Salasevičius, spaustuvių darbininkas. Šis paveikslas nėra pilnas, kadangi dėl vienkio ar kitokių priežasčių ir jį nepateko kai kurie redakcijos ir spaustuvių darbininkai, o taip pat ir kai kurie direktoriai.

MANO ŠALYJE

Mano šalyje
ašarom lyja,
žemė kraujuos išplukdyta,
bet duona juoda:
su smilgom,
su dirsom.

Mano šalyje — naktis be ryto...
kaktas dar vandeniu vilgo —
(negreit iš letargo pakilsim!)

Mano šalyje
už duoną ir juodą
brolis brolį
perka,
parduoda.

Mano šalyje — bažnyčių miškas
ir pastatyta kryžius prie kryžiaus
(Gal čia yra tas skelbiamas rojus?)
Mano šalyje — už pinigų — viskas,
žmonėm gali joti ir nežabojęs.
Kiekvienas sakys, ką tik paklaus,
kad mano šalis šventų švenčiausia,
nes čia tik gyvena Adomai ir Ievos...

1937. III 31 d.

Parduota iš Varžytinių

Manau, jog ir tu
lyg šelmis rauklytumeis,
namus jei imtų
parduoti iš varžytinių.

Už tris tik zlotus
valstybinio mokesčio
parašė aktus
ir: — imkit, žinokitės...

Ne rūmus, dvarus,
tik dūmėnų pirkį
ir du hektarus
išplėšė, ištvirkėliai.

Ir tau būtų skaudu,
ir tu taip rauklytumeis,
kad viską imtų
parduoti iš varžytinių.
1934 m. K. S. D. K.

straipsniai ir apžvalgos yra vieni iš geriausių. Tai tikrai svarbūs raštai, kurie daugeliui padėjo susiorientuoti visokiems klausimais. Per trisdešimt metų šis straipsnių buvo parašyta gausybė. Jei jie būtų surinkti į daiktą, tai susidarytų kelių pėdų storio knyga. Taip, knyga, kuri turėtų gal apie 30,000 puslapių!

Be to, negalima apnėkti tų nepaprastai įdomių straipsnių,

quette Parko: rytoj bukite visi "Naujienu" jubiliejinėje šventėje, kuri įvyks Sokol svetainėje. Ten visi mes pasidžiaugsime, pasilinksinsime, senus laikus prisiminsime bei palinkėsime "Naujienu" ir jų štabui ilgiausių metų ir geriausių kloties!

NAUJIENU 30 METŲ JUBILIEJUS

Sveikinu "Naujienu" 30 metų sukakties proga ir linkiu Dr. P. Grigaičiui bei visam "Naujienu" štabui tvirtos energijos bei geros sveikatos ir toliau savo užbrėžtu keliu keliauti per daugelį metų.

Šia proga noriu pasakyti, kad jeigu ne "Naujienu", tai Amerikos lietuviai šiandien būtų daug labiau suklaidinti, negu kad jie yra dabar. "Naujienu" priklauso kreditas už tai, kad jos visados už teisybę stoji ir už Lietuvos nepriklausomybės principus kovoja.

Dr. Vincas Kudirka savo raštuose yra pasakęs, kad tie Lietuvos sunęs, kurie drįsta žeminti savo tautą, yra šungalviai.

Šiandien "Naujienu" kaip tik ir turi kovoti su tokiais elementais, kuriuos Dr. V. Kudirka pavadino šungalviais.

Kalbu čia apie "Vilnius" ir "Laisvės" pastogės žmones, kurie, būdami Lietuvos sunumis, ne tik drįsta žeminti Lietuvos tautą, bet ir trokšte trokšta, kad Lietuva kaip valstybė būtų panaikinta ir kad Lietuvos žmonės vėl vergautų Rusijai bei būtų dar didesniu skaičiumi vežami į Sibirą ir kitus tolimus kampus. Tao tarpu Lietuva būtų apgyvendinta kalmu-kais ar kokios kitos tautos ar tautelės žmonėmis.

"Naujienu" gerai permato tų šungalvių pasimojimą ir stengiasi Lietuvą apginti nuo taisomų jai žabangų ir pražuties.

Todėl valio "Naujienu", — gyvuokite daug dar metų!
Walter Domash

RODOSI, KAD VISAI NESENAI

Trisdešimt metų laikotarpis suaugusiam žmogui atrodo lyg tai vakar. O tuos, kurie gimė trisdešimt metų atgal, mes juos skaitom dar jaunuoliais.

Kada "Naujienu" tvėrėsi, kada jų pirmas numeris išėjo, — patys "Naujienu" tvėrėjai, jų pirmieji bendradarbiai ir jų pirmieji skaitytojai daugumoje buvo apie trisdešimt metų amžiaus. Taigi, buvo dar jaunuoliai ir visi ateiviai šioje šalyje.

Bet jie visi buvo energijos kupini, pasiryžę ir pasišventę darbuotei pirmineigios ir apšvietos labui.

Tais laikais tokių energingų ir pasišventusių darbuotojų buvo gana daug. Nors amžiu, kaip viršminėta, dar buvo jaunuoliai, bet sumanumu, pasišventimu ir patvarumu buvo kaip visai subrendę, idealiskai ir praktiskai, ko nėra matoma pas šiandien po trisdešimt metų amžiaus turinčius ir čia augusius jaunuolius.

Jau daugelio "Naujienu" tvėrėjų ir darbuotojų nebėra prie "Naujienu". Vieni politiniais sumetimais atsiskyrė nuo jų ir pasidarė jų priešai, kiti išvažinėjo tai į Lietuvą, tai kitur.

O daug naujieniečių jau yra mirusių, kaip antai: P. Galskis, kuris su visu atsidėjimu "Naujienu" darbavosi, reikalui esant, pasiryžęs buvo save kad ir į pavojų statyti. Kiti, kurie jau yra mirę, — Marč Jurgelionienė, Dr. A. J. Karalius, Dr. Davidsonis, Julius Mickevičius, A. Lekavičius, J. Čeponis, V. Mišeika, M. Kulikauskas, Dubickas, — gal dar yra ir daugiau, kurių neatsimenu ar nežinau.

Gyvieji, kurie ir dabar tebevaikuoja "Naujienu" ir kurie darbuojasi prie jų.

Dr. P. Grigaitis, kuris, gal but, nepamainomas laikraštinių, vairuotojas ir politikas, kaip visuomet išlaiko "Naujienu" progresyviškoje, socialistiškoje ir tautiškoje dvasioje.

K. Augustas. Atsimenu, kaip per daugelį metų jo raštai "Naujienuose" tilpdavo ir dabar jų telpa, kurie yra įdomūs skaityti.

"Naujienu" bendradarbių rašytojų, kaip Dr. A. Montvido raštai, ar tai jie būtų sveikatos reikalais, ar kitokio turinio, ypatingai jo humoro raštai yra geri, nenuobodūs skaityti.

M. Šileikis. Menas ir kiti įdomūs lengvai skaitomi raštai malonu skaityti.

J. Šmotelis. Humoras, kritikos ir žemaitiški raštai. Butų geriau, kad jie pasirodytų dažniau.

Lapaičio raštai labai įdomūs. Ir daug kitų rašytojų, kurių nei atsiminti, nei žinoti negalima iš slapyvardžių.

"Naujienu" rašytojų turi daug, tad ir laikraštis yra įdomus.
— K. Čepukas.

Ei Žmogau!

Ei, žmogau, vargų žmogeli, Nėra laimės čia pasauly! Neieškoki — but negali — Ji užgniauzta plieno saujoj...

Pastatyta sunkus kryžius — Tavo laimė jau numirus. Jei gyva — būtų sugrįžus, Neraudoki — būki vyras.

Ei, žmogau, vargų žmogeli! — Rasi laimę tu varguose. Kai, pamilęs vargo šalį Neverksi, o tik kovosi. 1936. III. 21 d.

ILGIAUSIŲ METŲ

Trijų dešimčių metų jubilėjaus sulaukė ne tik "Naujienos", bet taipgi ir jų redaktoriai, didžiai gerbiamas Dr. P. Grigaitis. Tas pats metų skaičius atžymi jo išbuvimą prie vieno ir to paties vairo. Jokių vėtrų nė audrų nenugalimu. O tų audrų buvo, yra ir bus. Bet, jo nepalaužiamas pasiryžimas ir nenugalimas patvarumas, tarytum, nepaisė audrų, nė kitokių kliūčių. Jis, apsišarvavęs teisingumu ir savo lautos meile, skynė "Naujienuos" kelią per gerus ar blogus laikus; per malonų priėjimą, ar klutimis išraižytą dirvą.

Aksimenu, 25 metų jubilėjaus proga, išsitarčiau, kad spauda yra žmonių gyvenimo veidrodė. "N-nos" yra ne tik Lietuvos išeivijos gyvenimo, bet ir pasaulinių įvykių veidrodė. Mums kanadiečiams nekarta reikia stebėtis, kad Kanados dienraščiai dažnai talpina žinias ar nuotraukas viena diena vėliau už "N-nas"!

JUOKAI

Motina išlydėdama dukterį į "party":

— Onyt, tu dar neprityrusi, gyveni salkoje. Dar koks vyras lydėdamas norės pas tave už-eiti. Susimildama neįsileisk, nes aš pražilsiu iš rūpestių.

Ant rytojaus dukrelė raportuoja:

— Kaip sakei, mamyt, taip ir buvo. Bet aš neįsileidau pas save į salką, o nuėjau pas jį. Lai jo motina pražilsta!

O tai reiškia, kad "N-nų" redakcija, palaiko ryšius su skubiausiomis žinių agentūromis, kad savo skaitytojams galėtų suteikti žinias taip greit, kaip tik yra galima tai padaryti. Reikia, kad "N-nų" skaitytojai gautų pirmąsias informacijas. Kai dėl lietuvių veiklos išeivijoje, tai nėra kito dienraščio J. Valstijose, kuriame tilptų tiek įvairių korespondencijų, kaip kad "N-se" telpa. Tai esame gerai patyrę ir mes kanadiečiai ir esame didžiai "N-nas" dėkingi, už sutikimą mūsų veikimo aprašymus talpinti.

Be dar už vieną dalyką "N-nas" ačiū, tai už sutikimą įkurti Moterų Skyriaus. Tai yra moterų gyvenimo ir veiklos veidrodė; tai yra mūsų pasididžiavimas.

Nežiurint, kaip ir kokius išvedžiojimus kas darytų dėl Moterų Skyriaus bereikalingumo — jų pastangos nuėis niekais.

Kartą pamėginę susiburti, mes daugiau nenorime būti iškritusios, kaip Grigo bitės. Mes norime turėti savo kampelį, kuriame sunešę žinias ir žiniales galėtume matyti mūsų visų judėjimą ir kaip veidrodė, kad išvystumėm, kas gera ir girtina, ir kas peiktina ar taisytina.

Šia jubiliejine proga sveikinu gerbiamą Dr. P. Grigaitį, poną Norą Gugienę ir visą "N-nų" štabą, linkėdama visiems geriausios sveikatos ir ilgiausių metų, o pačioms "Naujienuos" niekuomet nesustot!

Maria F. Yokubynienė.
Toronto, Kanada.

Kap. Rickenbacker, praeitojo karo aviacijos divyris, žiuri maj. Bong paveikslą, kuris numušė 27 lėktuvus. Rickenbacker's pasiuntė kap. Bongui visą dėžę degtinės, nors šis karininkas visiškai jos negeria.

"NAUJIENŲ" 30 METŲ SUKAKTIES PROGA

PRIEŠ 30 METŲ

Šių metų vasario 19 d. sukako lygiai 30 metų, kaip "gimė" "Naujienuos". Jos "gimė" ne taip, kaip penketukai kad gimsta. Jas "pagimdė" ne vienas, bet grupė žmonių, kurie tikėjo į progresą, teisingesnį, šviesesnį ir laimingesnį ateities darbo žmonių gyvenimą Amerikos lietuvių išeivijoje. Todėl "Naujienuos" iškart "gimė" su 25,000 "gyvybių". Kiekvienas "Naujienuos" egzempliorius buvo "gyvas" ir keliavo į lietuvių išeivių gyvenamą miestą, miestelį ir kaimą, pasirodyti savo tautiečiams. "Naujienuos" pavyzdinio numerio pasirodymas sukėlė entuziazmą Amerikos lietuviuose. Štai kodėl "Naujienuos" po šešių mėnesių savaitinio gyvenimo pasiryžo eiti kas diena. Joks kitas laikraštis tokio progreso nėra padaręs lietuvių išeivių gyvenime. Reikšminga!

"NAUJIENOS" LIETUVOJ

Pirmą kartą teko matyti "Naujienuos" Lietuvoje 1923 metais. Tada "Naujienuos" buvo jaunos, vos apie vienuolikos metų amžiaus. Nelabai daug buvau vyresnis ir aš už "Naujienuos", tik pradėdas domėtis visuomeniniu ir politiniu gyvenimu. Apie Amerikos lietuvių gyvenimą išeivijoje neturėjau nažiausio supratimo, todėl ir Amerikos lietuvių spaudą, šiuo atsitikimu ir "Naujienuos", nedarė didelio įspūdžio. Lietuvos spauda, gimininga "Naujienuos", man kur kas geriau patiko, "Naujienuos", kaip ir kiti Amerikos lietuvių laikraščiai, mane stebino savo formato didumu. Mėgindavau tą skirtumą išaiškinti — nesisekdavo.

ANTRĄ KARTĄ

Antrą kartą "Naujienuos" teko matyti ir skaityti Smetonos fašistinės diktatūros laikais 1927 metais. Lietuvos spauda (išskiriant smetoninę spaudą) tuomet ėjo Golgotos keliu, negailėdama cenzūros varžtų spaudžiama. Eilutė juoda — eilutė balta. Išsispaus baltas — cenzoriaus iškastas. Dažnai išsispaus puslapis baltas, ypatingai pirmasis. Jokios spaudos laisvės nebuvo. Ne redaktorius, bet cenzorius redagavo Lietuvos laikraščius, todėl Lietuvos spaudos vertingumas išnyko, be to, išėmus skelbimus, laikraščius puslapiai buvo balti — nebuvo ko skaityti.

Prie tokių Lietuvos spaudos aplinkybių teko "Naujienuos" skaityti antrą kartą Lietuvoje. Tada Lietuvoje nebuvo žmogaus (išskiriant diktatūros garbintojų), kuriam "Naujienuos" būtų nepatikusios. Jos kovojo už Lietuvos spaudos laisvę, už

pavergtų tautiečių laisvę, už jų politines ir pilietines teises, todėl "Naujienuos" eidavo iš rankų ir rankas iki suplysdavo arba raidės nusitrindavo. Kėsdavome skaitydami baimę, bet skaitydavome ir laukdavome, kada ateis naujas "Naujienuos" numeris. Gaila, kad labai retas "Naujienuos" Nr. iš cenzoriaus ragų pasprukdavo. Kartais ateidavo aplinkiniais keliais. Vėliau, Lietuvos žmonės prašydavo savo giminių, kad jie, kur budavo rašoma apie Lietuvos žmonių vargus, iškirptų ir iškarpos laiskais persiųstų jiems. Tokiu būdu cenzorius budavo apgaunamas, nes laiskų visų nepajėgdavo cenzuruoti. Gyveno Lietuvoje, bet tik iš "Naujienuos" ir jų iškarpų sužinodavome, kas dedasi mūsų tėvų žemėje, Lietuvoje. Baisu ir prišiminti apie tuos laikus Lietuvos žmonėms. "Naujienuos" buvo vienintelės jų ramintojos, kovotojos ir draugės.

"NAUJIENOS" KANADOJ

Su "Naujienuomis" susitinku Kanadoje 1930 metais rudenį. Depresija, Berods, vienintelės "Naujienuos" ateidavo adresu 351 Magnus Ave., Winnipeg'o mieste. Tai buvo lietuvių krautuvė ir, galima sakyti, skaitykla, nes be "Naujienuos" čia atei-

Visam
NAUJIENŲ
štabui
siunčiu širdingus
sveikinimus!

Peter P. Mankus

PUIKUS DRABUŽIŲ
SIUVIMAS
Taipgi
VALYMAS IR
PROSYMAS.

2230 W. 22nd Street
Tel. CANAL 3144
CHICAGO, ILL.

Dalia, Dalužė!

Taukšį ir bruką arklio kano-
pos —
Gatvėmis skuba—zvimbia
vežimas,
Nuvežė dalia ten mano
liūdnoką.
Nuvežė, nuvežė ir negražina.

Daugel pavasarių sprogo
žilvyčiai.
Rausta jau motinai išverktos
akys.
Bėgčiau, vai bėgčiau, kad tik
pamatyčiau,
Dalia kur nuvežė, nieko ne-
sakę.

Nieko neprašę (o ką kada
klausė?)
Pavogė mano menkutę dalelę,
Nuvežė ralais toli ten, to-
liausia...
Vieną palikę viduj tamsaus
kelio.

Veiziu į toli, kur rieda ve-
žimai,
Kartais ir ašara skruostais
pabyra.
Sakykit, sakykit — jūs viską
juk žinot—
Išvežt mano dalužę į girią.

Stoviu prie grotų ir laukiu
daluzės
Pavogtos, išvežtos ten kur į
mišką...
Girdis atbilda, girdžiu kaž ką
užiant—
Tai tur būt mano paklydėlė
grįžta...
1934 m., K. S. D. K.

davo daug ir kitų laikraščių. Lietuviai bedarbiai eidavo pasiskaityti laikraščius. Skaitydavo, politikudavo ir bardavosi dėl "Naujienuos". Nedarbo laikais smarkiai plito iš Maskvos atvežta komunistinė liga. Ją lengvai užsikrėsdavo ir lietuviai. Ta liga sergantieji smarkiai nekėsdavo "Naujienuos", bet "mėgdavo" jas skaityti. Jei "Naujienuos" būtų "nekritikavusios" rusų caro Stalino, jos būtų buvusios mėgiamausias jų laikraštis. Tačiau daugelis lietuvių iš "Naujienuos" ėjo į visuomeninio, politinio ir kultūrinio patyrimo ir iki šiai dienai paliko kultūringais lietuviams. Nors "Naujienuos" visuomet buvo mano laikraštis, tačiau nuolatiniu skaitytoju ir bendradarbiu dėl tam tikrų aplinkybių galėjau būti tik vėliau.

LINKSMA SVEIKINTI

"Naujienuos" yra darbo visuo-
menės griežtai demokratinio nu-
sistatymo dienraštis. Jos per
trisdešimt metų kovojo už dar-
bo žmonių laisvę, tautų apsi-
sprendimo teisę, prieš smurtą,
prieš išnaudotojų santvarką, už
gražų ir teisingą ateities žmo-
nių gyvenimą. Jos kasdien tei-
kia iš viso pasaulio žinias, sku-
biai ir objektingai. "Naujienuos"
visuomet rupinasi ir kovoja už
nepriklausomos ir demokratinės
Lietuvos atstatymą, — lietuvių
gyvenimu tenai ir čionai. Be
abejonės, "Naujienuos" dėlto yra
pirmas, didžiausias ir popula-
riškiausias dienraštis Amerikos
kontitente.

Tukstančiai kitų gražių dar-
bų, kuriais "Naujienuos" gali ir
privalo didžiutis, švėsdomos
trisdešimt metų reikšminga su-
kaktį. Garbė tenka "Naujienuos"
leidėjams, ypatingai neįssemia-
mos energijos redaktoriui Dr.
PIJUI GRIGAIČIUI, iš-
tesėjusiam atlikti neįkainojamą
darbą.

Todėl trisdešimt metų sukak-
ties proga tegul bus leista man
pasveikinti ir palinkėti ilgiausių
metų "Naujienuos" ir geros
sveikatos jos redaktoriui Dr. P.
GRIGAIČIUI.

— J. N.

11.4.1944 m.
Toronto, Kanada.

Pirkite tose krautuvėse, ku-
rios garsinasi "NAUJIENOS"

Sveikiname NAUJIENAS Kaip Rimtą, Įtakingą,
Tolerantišką ir Pažangų Dienraštį!

VINCENTAS IR ONA PAUKSTIS

HARDWARE, PAINTS, VARNISH, GLASS

2714 West 47th Street

Tel. LAFayette 1237

CHICAGO, ILL.

Lai Gyvuoja NAUJIENOS Ilgiausius Metus!

WANDA'S FOOD SHOP

HOME MADE PIES

4106 Archer Ave.

Tel. Lafayette 3041

Lai Gyvuoja Naujienuos Ilgiausius Metus!

MID-WEST JEWELRY AND MUSIC

ANTANAS P. ir BRONISLAVA

ir SUNUS ANTANAS LIAKAI, Sav.

2049 West 35th Street

Tel. Lafayette 0332

CHICAGO, ILLINOIS

SVEIKINAME NAUJIENAS
kaipo rimtą, įtakingą,
tolerantišką ir pažangų
Dienraštį!

MR. IR MRS. STAKAUSKAI

UŽEIGOS
Savininkai

4600 S. Marshfield
Avenue

Tel. YARDS 0171

Sveikiname NAUJIENAS ir Linkime
Joms Ilgiausių Metų!

JONAS IR JULĖ GRISKĖNAI

UŽEIGA

739 E. 92nd Place

Chicago, Illinois

Tel. STEWART 0284

Lai Gyvuoja NAUJIENOS Ilgiausius Metus!

BRUNO IR STELLA BELUNSKIAI

BUCERNE IR GROSERNE

4530 So. Honore St.

Tel. Lafayette 3525

TEGUL NAUJIENOS PADEŠ LIETUVIAMS
ISKOVOTI NEPRIKLAUSOMYBĘ!

C. & J. AUTO PARTS CO.

Junkt and wrecked cars wanted for scrap to lick
the Jap!

DRUMS REFACED, CLUTCH PLATES AND
BRAKE SHOES RELINED.

3220-40 Archer Avenue

Phone LAFAYETTE 1090

CHICAGO, ILLINOIS

KAS SKAITO IR RAŠO, TAS DUONOS NEPRAŠO

Dažnai tuos žodžius karto-
davo mano tėvelis. Gerai atsi-
menu, kaip kartą jis iš šakių
miesto parvežė man ir broliui
po juoda tobylę ir kažką pa-
našų į piešinį, kurį vadine
"grifeliu" (juo braižėme ant
tobylių). Sako, vaikai, da-
bar mokysitės rašyti ir skai-
tyti. Aš tai nemoku, bet mama
moka ir rašyti ir skaityti, tad
ji jus moks, — bus jūsų "da-
raktorius".

Nudrožė jis po pagaliuką
kurio vienas galas buvo nu-
smailintas ir kuris buvo nau-
dojamas raidėms rodyti. Toks
pagaliukas buvo vadinamas
"cicipulka". Paskui tėvelis iš-
traukė iš palėpės seną elemen-
torių su lenkiškai akcentuoto-
mis raidėmis, pakabino pantį
ant sienos, o to pančio maz-
gas buvo labai kietas.

"Mama," pareiškė tėvas.
"užduos jums lekcijas, kurias
turėsite išmokti iš šios kny-
gos. Šis pantis ant sienos yra
labai skaudus, o mazgas dar
skaudėsnis. Už nesimokymą ir
lekcijų nemokėjimą bausiu aš
pats, — po penkis pančius per
kuprą."

Na, ir pradėjome mokytis.
Gerokai pavargome, kol abe-
cėlę nugalėjome, o paskui su
grifeliu pradėjome ant tobyl-
ės braižyti raides. Rašėme ir
trynėme. Lekcijas išduodavo-
me mamai, kuri sukdavo ra-
telį ir verpdavo pakulas. Pan-
tis ant sienos kabojo ramiai,

nes ašaros ir motiniška širdis
nuglosydavo mūsų nepasise-
kimus. Motinos raportas tėvui
visada budavo, kad vaikai ge-
rai mokosi. Taip prie motinos
ratelio besimokant praėjo visa
žiema.

Kitą rudenį kaimynai pra-
dėjo tartis dėl "daraktorius"
nususimymo. Tapo susitarta
nusamdyti jauną vaiką, ku-
ris buvo baigęs pradžios mo-
kyklą. To vaikiną pavardė
buvo Bakanas. Nežinau, iš kur
atsirado naujų elementorių ir
Tilžėje spausdintų kalendorių.
Pirmos pamokos buvo mūsų
namuose. Vaikų susirinko
apie penkiolika.

Tarp kaimynų sutartis buvo
padaryta tokia: už vieną vai-
ką, kuris mokosi, "daraktorius"
reikėjo išlaikyti vieną savaitę
bei duoti kambarį, kur vaikai
galėtų mokytis. Kadangi buvo-
me du — brolis ir aš, — tai pas-
mus pamokos truko dvi savaites.

Tą žiemą teko pereiti apie
15 skirtingų vietų. Vienur bu-
vo šalta, kiltur tamsu, trečioje
vietoje langai apšalę ir maži-
čiai, ketvirtoje vietoje grindys
molinės ir kojos sušaldavo be-
sėdint. Perėjome visą elemen-
torių nuo pradžios iki galo.
Skaityme ir rašėme lietuviš-
kai.

Tuo ir baigėsi mūsų lietu-
viška mokykla. Kitą žiemą tė-
velis nuvežė brolių ir mane į
valsčiaus mokyklą, kur pra-

sidėjo tikras rusinimas. Ru-
siškai dainavome, rusiškai už-
carą maldas kalbėjome ir ru-
siškai visą caro šeimyną gar-
binome.

Ir štai šiandien vėl atsiranda
Lietuvos vaikų, kurie nori
rusiškai apdėnuoti šviesųjį
"saulę" Staliną, kuris dabar
atstoja carus. Jie nori, kad
jų tėvų kraštą vėl valdytų sve-
timi. Jie yra niekas daugiau
kaip tik savo krašto išdavikai.
— Iš Budviečių.

"Gal eisime, pone, sugriešyt?"

(balada)

Sužydus pavasario rožėms
iš kaimo, atradusi kelią,
atklydo našlaitė į miestą:
Ji duonos sau ieškot drožė,
sutikusi d'rhti kiek gali,
bet tik, kad ne gatvėje griešyt.

Languose sužibęs čia auksas,
akysna — žiūrėjo tik badas.
Ir tuščios elektros dar šviesos;
Ji darbo visur atsiklausus
ir niekur mieste nesuradus
jau ranką pracinantiems tiesė.

"Išmeskit nors porą skatikų,
badu kad nemirčiau sostinėj,
atjaukite alkaną viešnią!"
Deja, gi beširdžiai paliko
jai šuolį gyventi paskutinį —
pradėti jau gatvėje griešyt.

Raudonai nudažiusi veidą
dabar moteris palaidūnė
pamilo triukšmingąjį miestą,
Pracivio gatvę nepraleidžia;
vis siūlo parduoti savo kūną:
"gal eisime, pone, sugriešyt?"

Taip keletą metų ją gatvėj
mačiau kasdien girtą ir
uosčius
bei drebančiu kūnu nuo šalčio,
jaunutę užklupo senatvė —
pagelto, suraukšlėjo skruostai
ir žmonės teisingi nekenčia.

Pamatę, preciviai iš tolo
šaligatvę apsuks ratą,
lyg sutepti nuodėmėm rūbai.
Dabar net pažinti nenori,
kiekvienas ją rankomis
kratos —
nekalts — ir skuba ir skuba...

Našlaitė nedorą merginą
ten sargas, bešluodamas
kiemą,
surado griovį išsitiesus,
Jos lūpos šaunuotos, sutinę,
sukandusios žodį dar vieną:
"gal eisime, pone, sugriešyt?"
1934 m., K. S. D. K.

JUBILIEJAUS PROGA

Sukaktis tai yra labai svar-
bi ir žymėtina proga bent ko-
kio įvykio, į kurį yra būtinas
reikalas atkreipti dėmesį ir
mintimis skrendi atgal pris-
minti įvairius įvykius ir nau-
das pergyventas.

"Naujienu" 30 metų jubile-
jus — tai yra nepaprastai
reikšmingas mūsų Lietuvių pris-
iminimas.

Nors ne visi mes per tuos
trisdešimt metų burėmės "Nau-
jienu" rate, dėl įvairiausių
aplinkybių, bet mes kiekvienas
suprantame, kad tie metai taip
daug mums lietuviams apšvie-
tos ir žinių davė, be to, mūsų
lietuvių vardą visame pasauly-
je kėlė.

Mes tuos visus malonumus
gavome lengvu būdu, nežinoda-
mi ir kartais neišsivaizduoda-
mi, kiek triuso, galvosukio,
vargo, pagiežos, keršto ir eibės
keblių aplinkybių buvo apeita,
kad mus skaitytojus būtų ga-
lima patenkinti ir pasitarnauti
visiems lygiai — lietuviškai.

Širdingiausias ačiū ir garbė
visam "Naujienu" štabui už jų
gabų tvarkymą laikraščio ir pa-
darymą jo tokiu tobulu, jog jis
pasiliks nepamainomas, mal-
niausias mūsų žinių šaltinis.
Mano linkėjimai "Naujie-
roms" ir toliau būti tuo demo-
kратиškiausiu lietuvių laikraš-
čiu.
— S. Batkienė.

PRISIMINIMAI

("Naujienu" 30 metų sukakties proga)

Kai iš Pensylvanijos valsti-
jos atvykau į Chicago, tai čia
lietuvių veikimas buvo pusėti-
nai didesnis. Veikimu ypačiai
pasivymėjo socialistai, kurie
turėjo kelias gausingas nariais
kuopas. Jauni ir neseniai iš
Lietuvos atvažiuoję lietuviai ro-
lė didelį entuziazmą. Vieni jų
buvo šiek tiek mokslo ragavę
dar Lietuvoje, o kiti atvažiuoję
čia lavinosi ir stengėsi dau-
giau mokslo įsigyti. Ir tie, ku-
rie vos tik skaitėti tegalėjo,
vis dėlto stengėsi daugiau pra-
silavinti beskaitydami įvairias
knogas.

Reikia pasakyti, jog 1905 m.
Rusijos revoliucija gerokai iš-
judino lietuvius. Praužusi re-
volucijos banga, šiaip ar taip,
paliko savo pėdsaką. Spaudos
atgavimas išbudino lietuvius
ir paskatino juos labiau veiki-
ti.

Nemažas skaičius tų, kurie
Lietuvoje buvo įtraukti į revo-
lucinį judėjimą, atvyko į Ame-
riką. Jie čia tuoj prisidėjo
prie socialistų. Tokiu būdu
socialistinis judėjimas lietuvių
tarpe buvo gana didelis.

Chicagoje, kaip jau minė-
jau, socialistai anais laikais
turėjo bent kelias gausingas
kuopas. Kadangi vietos laik-
raščių nusistatymu jie nebuvo
patenkinti, tad ir sumanė įs-
teigti socialistinį laikraštį.

Buvo suaukta konferencija
ir keli pasitarimai, kurių pa-
darinyje 1914 metais ir gimė
"Naujienu". Laikraštis iš pat-
pradžios buvo su didžiausiu
entuziazmu platinamas ne tik
Chicagoje, bet ir artimesnėse
bei tolimesnėse kolonijose.

Naujas laikraštis įsigijo kar-
štų rėmėjų socialistų ir jų rė-
mėjų tarpe. Jos pradėjo smar-
kiai platinis ir nustelbė jau
seniau ėjusius. Kai 1914 m.
vasarą, karui prasidėjus,
"Naujienu" pirmos virto dien
raščiu, tai jų populiariskumas
pasidarė dar didesnis.

Dėdė Mišeika tais laikais
Bridgeporte (prie 32-ros gat-
vės) laikė "Aušros" knygyną.
Vakarais ir šventadieniais su-
sirinkdavo į knygyną pusėti-
nai žmonių, kurie susėdę prie
stalių skaitydavo laikraščius
bei šiaips vedavo disputus į-
vairiais einamais klausimais.
Kadangi buvo ir svetainiukė,
tai ten įvykdavo visokie susi-
rinkimai. Gerai atsimenu ten
įvykusią socialistų konferen-
ciją, kurioje dalyvavo Kazys
Gugis. Iš jo mes daugiau pa-
tyrėme apie "Pirmyn" laik-
raštį, kuris tada ėjo Baltimo-
re (Md.) ir kurį redagavo P.
Grigaitis.

"Aušra" tada buvo savo ru-
šies informacijų biuras. Ten
mes patirdavome visokių ži-
nių ne tik iš socialistų veik-
los, bet ir šiaip iš lietuvių gy-
venimo. Ten pirmiausia prasi-
platino žinia, kad iš Baltimo-
re atvyko P. Grigaitis naujo
laikraščio redaguoti ir kad
Turner svetainėje (prie 34 ir
So. Halsted) įvyks prakalbos.

Labai įdomia buvo pamatyti
naujai gimusio laikraščio re-
daktorių, kuris mums, taip sa-
kant, grinoriams, mažai tebu-
vo žinomas.

Nors Turner svetainė buvo
gana erdvi, bet žmonių pris-
rinko pilnutė. K. Gugis atidarė
prakalbas ir paaiškino jų tiks-
lą. O tas tikslas — tai naujo
laikraščio reikalai. Paskui jis
pristatė kalbėti P. Grigaitį.

Estradoje pasirodė, palygin-
ti, dar jaunas vyras ir prabi-
lo į susirinkusius. Kalbėjo jis
gyvai, sklandžiai ir energin-
gai. Klausytojams padarė la-
bai didelį įspūdį.

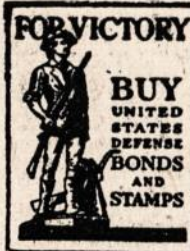
Nuo to laiko jau praėjo 30
metų, bet prie laikraščio va-
dovybės vis dar tebėra P. Gri-
gaitis, kuris vis dar pasižymi
nepaprasta energija.

Pravartu bus priminti ir ki-
tą įdomų dalyką: kai "Naujie-
nos" pasirodė, tai Bridgeporte
vaikai kas dieną jas išplatini-
davo. Gatvėse jie bėginėdavo
šaukdami: "Naujienu"! "Nau-
jienu"! "Naujienu"!

Tie vaikai buvo maždaug
apie 10 metų amžiaus. Šian-
dien jie jau sulaukė 40 metų.

Daugelis jų jau turi savo
vaikus, kurie yra po dešimt ir
daugiau metų. Kai kurie jų
rytoj atvyks į "Naujienu" kon-
certą, atvyks pagerbti laik-
raščio, kurį jie platinavo
vaikais budami. Kaip tas lai-
kas greit prabėgo!

O dabar baigdamas aš noriu
palinkėti. Dr. Grigaitiui ir
visam "Naujienu" štabui il-
giausių metų ir geros kloties.
— R. Šniukas.

LAI GYVUOJA NAUJIENOS
ILGIAUSIUS METUS!

EDWARD'S JEWELRY

EDWARD LAPINSKAS, Sav.

1901 So. Halsted St.

Canal 2655

Lai Gyvuoja Naujienos Ilgiausius Metus!

JONAS IR FRANCES ATRAŠKEVIČIAI

GROSERNĖ IR BUČERNĖ

3202 So. Union Ave.

Yards 6510

CHICAGO, ILLINOIS

Sveikinu NAUJIENAS ir visus skaitytojus!

WILLIAM REIZNER

PAINTS—WALLPAPER—HARDWARE—

TOOLS — GLASS

1833 So. Halsted Street

Phone CANAL 4332

30 Metų Sukaktuvių Proga Linkime NAUJIENOMS
Didžiausio Pasisekimo!

MARSHALL SQUARE
WET WASH LAUNDRY

2621 W. CERMAK ROAD

Telefonas — ROCKWELL 9208-09

JOSEPH STERCZEK—JOSEPH MAGDZIARZ—
PETER HAWRYS, Savininkai

Tegul NAUJIENOS padės lietuviams iškovoti
nepriklausomybę!

B. SHUKIS
NAMŲ BUDAVOTOJAS

4131 So. Francisco Avenue
Tel. LAFAYETTE 5824.

Sveikiname NAUJIENAS ir jų
skaitytojus!

Archer-Kedzie Recreation Center

HUDICKI BROS.

4306 SO. KEDZIE AVENUE

TEL. VIRGINIA 9821—LAFAYETTE 7265.

Lai gyvuoja NAUJIENOS ilgiausius metus!

FRANK NIPRIKAS

GROCERY AND MEAT MARKET

4451 So. Halsted St.

Tel. BOULEVARD 2950

Džingu, kad NAUJIENOS niekad nenustojų villies,
niekad nenukrypo nuo teisingo kelio!

G. BURBA

TAILOR and FURRIER

FURS CLEANED, REMODELED and STORED

1857 West 47th St.

Yards 6341

DIREKTORIAI IR VALDYBA
CENTRAL NATIONAL BANK OF CHICAGO
SVEIKINA NAUJIENAS

30 metų sukaktuvių proga ir linki pasisekimo

CENTRAL NATIONAL BANK

728 W. Roosevelt Road

MONroe 8300

NARYS FEDERAL RESERVE SYSTEM IR FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

JUSŲ TAUPYMO SĄSKAITA MALONIAI ČIA PRIMAMA

DETROITETĖS PRISIMINIMAI IŠ "NAUJIENŲ" 30 METŲ GYVENIMO

Kaip malonu, kada žmogus vieną kitą metus pašventina naudingam visuomeniniam darbui. Vienok dar didesnis malonumas turėti laikraštį, kuris per 30 metų be svyravimo laikėsi pagrindinio savo nusistatymo bei to nusistatymo tebesilaiko ir dabar.

Trisdešimt metų yra gana ilgas laikas, bet atrodo, lyg tai vakar tie pirmieji "Naujienu" numeriai mūsų namus pradėjo lankyti. Tada "Naujienu" buvo svečias mūsų namuose. Daugumai mūsų irgi buvome svečiai šioje šalyje. Vadinasi, mes tada buvome grinatoriai, kaip ir "Naujienu".

Lietuvių laikraščiai tada buvo labai malonūs, kadangi angliškai skaityti nemokėjome. Tada nebuvo kišenės prikimštos ir stalai apkrauti amerikoniškais laikraščiais, kaip tai yra šiandien pas daugelį mūsų

tautiečių. Kai kurie angliškai visai nekaip tepaskaito, bet stengiasi namuose turėti amerikoniškų laikraštį, kuriuos dažnai nę nepavartę išmeta lauk.

Kai "Naujienu" pradėjo eiti, mes gyvenome kasyklose, kur buvo maži miesteliai. Faktiškai tai buvo savo rūšies kaimai, kurie dagi pašto neturėjo. Dažnai reikėdavo į paštą kelias mylias eiti laiškus ir laikraštį parsinešti. Kas dieną tokią kelionę daryti buvo neįmanoma, todėl tik du ar tris kartus į paštą teeidavome. Dėlei to gaunamų laikraštų žinios jau budavo pasenusios. Vienok mums jos buvo svarbios ir įdomios.

Kiek vėliau persikėlėme gyventi į didesnį miestelį, kur buvo paštas. Ten vienas asmuo gaudavo visą pundą "Naujienu", o jo sunys, parėję iš mo-

kyklės, išnešiodavo laikraštį skaitytojams. Tai buvo labai gerai, nes gaudavome "Naujienu" kas dieną.

Bet štai iš kažkur atsibastė misijonierius, kuris ėmė laikyti misijas ir vietas lietuviams varyti per šerengą. Jam rūpėjo patirti, kokius lietuvių laikraščius skaito. Atsimenu, kaip jis pradėjo mus kamantinėti. Norėjo patirti, ar mes skaitome "Kovą". Aš rengiausi jam atsakyti, kad skaitome "Naujienu", bet tuo tarpu įsimaišė mano vyras ir pareiškė, kad skaitome "Šakę".

Lyg kas žarijų būtų misijonieriui užberęs: jis pradėjo sielotis ir gąsdinti, — girdi, tave velnias ant tos "Šakės" į pragarą nujos...

Kai kitą dieną žmonės susirinko į bažnyčią, tai misijonierius pasisaukė tautiečių, kurio berniukas "Naujienu" išnešiodavo. Pradėjo jį visokiais nelabaisiais gąsdinti. Girdi, jei prisidėsi prie to bedieviško laikraščio platinimo, tai ir pats pateksi į pragarą ir savo sunų ten nuvesi.

Žmogelis išsigando ir sulaukė sunų nuo laikraščio nešiojimo. Tokie jau buvo laikai: jei burdingierius skaitydavo vadinamąsias "bedieviškas gazietas", tai gospadinė liepdavo jam išsikraustyti. O laikraštį net į rankas bijodavo paimti. Mat, bedieviškas laikraštis gali ranką sutraukti ar kokią kitą koronę užleisti.

Ir nežiurint viso to, geri laikraščiai platinosi, rado vis daugiau ir daugiau skaitytojų bei rėmėjų. Užtvėnti pažangos upės bėgimo nepasisekė...

"Naujienu" sulaukusios 30 metų jubiliejaus, linkiu visokeriopo pasisekimo. Tuo pačiu metu sveikinu "Naujienu" redaktorių, Dr. P. Grigaitį, ir linkiu jam dar ilgai, ilgai vesti "Naujienu" tuo pačiu pažangos keliu, koku jis vedė jas iki šiol.

— B. Kėblaitienė.

ILGIAUSIŲ METŲ!

"Naujienu" 30 metų sukakties proga lai buna leista ir man kelis žodžius tarti.

Kaip šiandien man atsimena tie laikai prieš 30 metų. Pradžioje 1914 m. Chicagoje įvyko socialistų rajono konferencija, kur liko nutarta leisti savo darbininkišką laikraštį. Buvo taip pat nutarta laikraščiu redaguoti kviesti P. Grigaitį, kuris tuo laiku gyveno Baltimore (Md.) ir ten redagavo "Pirmyn".

Tas pasimojimas leisti savo laikraštį sukėlė didžiulį entuziazmą ne tik Chicagoje, bet ir kituose miestuose. Kai vasario 19 d. 1914 m. pasirodė pirmas "Naujienu" pavyzdinis numeris, tai 50 kopijų jo buvo prisiūsta į Rockfordą. Netrukus "Naujienu" pradėjo reguliariai eiti kas savaitę, o vasarą, kai prasidėjo Pirmasis Pasaulinis Karas, — tai ir kas dieną.

"Naujienu" virtimas dienraščiu dar labiau vietos lietuviams paskatino veikti. Labiau susipratę lietuvių ne tik patys laikraštį skaitė, bet ir platino jį tarp savo draugų bei pažįstamų.

Per trumpą laiką į Rockfordą kas dieną pradėjo ateiti 120 kopijų "Naujienu". Jos tą pačią dieną budavo skaitytojams išnešiojamos.

Nuo to laiko praėjo daug metų, bet "Naujienu" pasiliko ištikimos tiems pagrindiniams principams, kuriuos skelbė savo įsisteigimo pradžioje. Jos kaip buvo, taip ir tebėra rimčiausias ir pavydingiausias lietuvių išeivijos dienraštis; kaip praelyje, taip ir dabar jos kelia į viršų mūsų gyvenimo negeroves bei numaskuoja tiek mūsų tautos, tiek visos žmoni-

PRIEŠ TRISDEŠIMT METŲ

Prieš trisdešimt metų Amerikos lietuvių turėjo, bendrai imant, nebologų laikraštį, kaip antai: "Lietuvą", "Vienybę Lietuvninkų", "Keleivį", "Kovą" ir "Laisvę". Suminėmus laikraščius aš prapnumerau ir maniau, kad daugiau naujų ir nereikia, nes tai tik sudarytų bereikalingą našą. Bet vakarinių valstijų socialistai vis labiau ir labiau reikė pageidavimą turėti savo pažangų laikraštį Chicagoje. Bruzdėjimas ryšium su naujo laikraščio steigimu ypačiai padidėjo po to, kai "Lietuva" ne tik pradėjo socialistus atakuoti, bet ir pasisakė prieš unitas. Tokio "Lietuvos" nusistatymo lietuvių darbininkai negalėjo pakęsti. Tad pas juos pasiryžimas steigti savo laikraštį vis labiau didėjo.

Asmeniškai steigimui naujo laikraščio aš nelabai tepritarau, — buvau tos nuomonės, kad bus geriau "Kovą" į Chicago perkelti. Bet tai pasirodė neįmanoma padaryti.

Vasario 20 d. 1914 m. susilaukiau pirmo pavyzdinio "Naujienu" numerio. Dar prieš vakarienę skubiai jį perverčiau, o po vakarienės su atsidėjimu ėmiau skaityti. Naujas laikraštis padarė man visai gerą įspūdį. Paskelbtos idėjos man patiko. Raštai rimti ir lengvai skaitomi. Ilgai tad nedelsdamas, aš užsiprenumeravau naujai išėjusį laikraštį. Nuo tada tebeskaitau tą laikraštį ir šiandien.

1914 m. rugpjūčio mėnesį atvykau į Chicago į mokyti kirpėjo amato. Pirmajam proga pasitaikius atlankiau ir "Naujienu", kur sutikau darbininkus ir kelis naujo laikraščio rėmėjus. Jie entuziastiškai man pranešė, kad jau rytoj "Naujienu" virsta dienraščiu ir pradės kas dieną eiti.

Vėliau vakarais atėdavau į raštinę laikraščio nusipirkti. Ten pat jį ir perskaitydavau. Nuolat ten sukinėdavosi Jamontas, kuris "Naujienu" agentaudavo. Labai gerai atsimenu vieną įvykį, kuris atsitiko raštinėje. Kartą man laikraštį beskaitant užėjo į raštinę kažkoks žmogus ir paprašė "Lietuvos". Lalis atsakė, kad jau visos kopijos išparduotos. Tuo tarpu įsimaišė Jamontas ir pradėjo tam žmogui "Lietuvą" peikti: girdi, to laikraščio žinios jau pasenusios; štai pirk "Naujienu", kurios tik šiandien iš spaudos išėjo.

Kai tas žmogus apleido raštinę, tai Lalis gana aštriai išbarė Jamontą. Esą, Tamsta neprivalėjai čia kištis ir taip neapgalvotai kalbėti. Jei žmogus atėjo pirkti "Lietuvos", tai visai negražu tą laikraštį peikti.

Jamontas teisinosi, kad jis teisybę sakė, nes "Lietuva" prieš tris dienas jau buvo išspausdinta, o "Naujienu" ką tik buvo išėjusios. Bet tas pasiaiškinimas nepatenkino Lallo, kuris vis laikėsi tos nuomonės, kad Jamonto išsišokimas buvo nevietojė.

Turiu pasakyti, jog nuo to laiko p. Lalį aš pradėjau dar labiau gerbti kaip plačių pažiūrų ir tolerantišką žmogų. Man visada malonu prisiminti, kad "Naujienu" štabe visada buvo ir tebėra plačių pažvalgų

jos priešus.

Tad linkiu "Naujienu" ilgąsias metų ir geriausio pasisekimo ateityje.

— S. J. Petrauskas.
P. S. "Naujienu" pirmame numeryje buvo žinutė ir iš Rockfordo, po kuria, man rodosi, aš pasirašiau slapvvardžiu Selemutė.
— S. J. P.

ir tolerantiški žmonės, kurie savo įsitikinimų niekam, kaip sakoma, per gvoltą nebando įbrukti.

"Naujienu" per trisdešimt metų nenukrypo nuo savo pagrindinių principų: kaip pačioje savo įsikurimo pradžioje jos gynė demokratiją, taip jos tebegina demokratiją ir šiandien. Nebus perdėjimas ir komplimentas, jei pasakysiu, jog "Naujienu" Amerikos lietuviams yra kelrodis.

Ir šiandien, 30 metų jubilėjaus proga, noriu širdingai pasveikinti nenuilstamą "Naujienu" redaktorių, Dr. P. Grigaitį, ir visus redakcijos bei kitus įstaigos narius bei palinkėti jiems ir laikraščiu ilgiausią metų!

Beskaitydamas "Naujienu" per 30 metų, aš daug ko išmokau ir esu joms už tai dėkingas. Ir skaitysiu jas, kol gyvas busiu, nes esu tikras, kad jos ir toliau laikysis savo pagrindinio nusistatymo.

Dar kartą — ilgiausių metų "Naujienu"!

— P. G. Aleksynas
Rockford, Ill.

Sveiki, Kovotojai už Laisvę

Greitai jau bus 18 metų, kai aš atvykau į Kanadą ir, galima sakyti, nuo pat mano atvykimo skaitau "Naujienu". Taigi, per tą 17 su puse metų aš jas beskaitydamas pamiršau, susigyvenau ir dabar, rodos, negalėčiau be "Naujienu" apsieiti. Ir ne tik aš, yra daug Kanadoje lietuvių, kurie myli ir skaito "Naujienu" ir kodėl? Todėl, kad "Naujienu" drąsiai ir teisingai kovojo ir tebekovoja už tą brangiausią žmonių turtą — *laisvę*! "Naujienu" kovodamos už laisvę, duoda mums pavyzdį praktikoje, suteikdamos vietos įvairių minčių išsireikškimams, ko labai dažnai kituose laikraščiuose negali gauti. Kokia 10 metų atgal pas mus reikėsi bruzdėjimas, kad "Naujienu" permažai skiria vietos idėjiniam reikalams. Bet tai buvo todėl, kad jie nemokėjo supaprasti "Naujienu".

"Naujienu" savo redakcijoje ir apžvalginuose straipsniuose visuomet tvirtai, sumaniai ir gražiai apgina savo atstovaujamą arba, geriau pasakius, socialistinę idėją, bet tik su ta išimčia, kad "Naujienu" (jeigu aš neklystu) pirmoj vietoj stato žmoniškumą! Be žmoniškumo gražiausia idėja virsta niekais!

"Naujienu", eidamos žmoniškumo keliu, sutraukė gražiausią burį inteligentiškų jėgų, kuo kiti laikraščiai negali pasigirti. "Naujienu" Lietuvos atdavimo reikale užima nepaprastai svarbią vietą. "Naujienu" išeivijos lietuviams yra tikras kelrodis.

Tad švenčiant 30 metų "N." gyvavimo sukaktį, linkiu jų vyriausiam redaktoriui Dr. P. Grigaičiui, ilgiausių metų ir vesti "Naujienu" tuo pačiu žmoniškumo keliu! Daug ištermės, energijos ir geriausio pasisekimo linkiu antrajam "Naujienu" redaktoriui p. K. Augustui ir visam "Naujienu" štabui!

— J. Yokubynas.

Sveikiname NAUJIENAS Kaip Rimtą, Itakingą,
Tolerantišką ir Pažangų Dienraštį!

STANLEY CLEANERS

S. SIMULIS, sav.—CLEANING and DYING

2150 South Hoyne Avenue
Tel. CANAL 5474

Sveikinu NAUJIENAS Kaip Rimtą, Tolerantišką
ir Pažangų Dienraštį!

CHAS. STASIUKAITIS

Išvežiojas Šviežios, Rukytos Mėsos

6720 So. Campbell Avenue
Tel. Hemlock 2330

Sveikiname NAUJIENAS Kaip Rimtą, Itakingą,
Tolerantišką ir Pažangų Dienraštį!

K. BEINARAUSKAS

GROSERNĖ IR BUČERNĖ

3301 So. Emerald Avenue Tel. Yards 3955
CHICAGO, ILL.

Sveikiname NAUJIENAS Kaip Rimtą, Itakingą,
Tolerantišką ir Pažangų Dienraštį!

JUOZAS IR STANISLAVA KAUPAI

Taverna — Gardys Gėrimai — Geras Alus.

2100 West 23rd Street
Tel. CANAL 0759

Sveikiname NAUJIENAS Kaip Rimtą, Itakingą,
Tolerantišką ir Pažangų Dienraštį!

LIETUVIŠKA UŽEIGA

ANTANAS IR MARIJONA RUPŠIAI

IR SUNUS ANTANUKAS

4358 So. Western Ave. Lafayette 2310

SVEIKANAME NAUJIENAS KAIP

RIMTĄ, ITAKINGĄ,

TOLERANTIŠKĄ IR PAŽANGŲ

DIENTRAŠTĮ!

IGNAS IR ONA PIKELIAI, SAV.

ČEVERYKŲ IR VYRIŠKŲ

DRABUŽIŲ KRAUTUVĖ

1818 SOUTH HALSTED STREET

Tel. CANAL 4763 Chicago, Ill.

SVEIKINAME NAUJIENAS IR LINKIME JOMS
ILGIAUSIŲ METŲ!

UNIVERSAL Savings and Loan Association

Valdyba:

K. P. GUGIS, Prezidentas
T. RYPKIČIA, Sekretorius
K. M. AUGUST, Kasierius
WM. MANKUS, Vice-Prezidentas

Direktoriai:

G. CHERNAUCKAS P. MILLER
A. NAGLIS V. PAČKAUSKAS
A. RUDINSKAS

Sveikiname NAUJIENAS Kaip Rimtą, Itakingą,
Tolerantišką ir Pažangų Dienraštį!

FRANKS' LIQUOR STORE

4012 Archer Avenue

1/4 Block East of California Ave.

Yakas and Son Phone Lafayette 2040

Lai gyvuoja NAUJIENOS ilgiausius metus!

BILL'S TAVERN

4756 So. Western Ave. Chicago, Ill.

Wm. ir Ona Popell, Sav.
Tel. Lafayette 2649

Lai Gyvuoja NAUJIENOS Ilgiausius Metus!

MRS. ANNA MUREIKA IR SUNAI

A FRIENDLY TAVERN

2548 West 69th St. Chicago, Ill.

Tel. GROVEHILL 1960

Visam NAUJIENŲ štabui siunčiu savo
širdingus linkėjimus!

BEN. DIRMEIKIS

REAL ESTATE

4706 So. Western Ave.
Tel. VIRGINIA 3671

Jeigu NAUJIENOS ir toliau vanos kailį žmonijos
priešams, kaip tai darė iki šiam metų, tai lietuvių
tarpe visuomet turės tukstančius skaitytojų!

GEO. JAKUBONIS

3465 So. Morgan St.

Tel. YARDS 6608

SUKAKTUVES MININT

Kai prieš penkiolika metų ir man likimas lėmė aplėisti savo gimtąjį kraštą, aš, kaip ir daugelis kitų išeivių, nežinomos ateities slėgiama atvykau į Kanadą.

Gyvendama Lietuvoje nei politika, nei organizuotų gyvenimų per daug nesidomėjau, —visa tai man atrodė svetima, nesuprantama ir tolima nuo realybės. Bet atsidurusi svetimur, kur viešpatavo svetimų papročių atmosfera, kur keistai skambėjo niekad negirdėta kalba, gyvenimo tikrovė priverė ir mane rimčiau pažvelgti į rytojų ir susikaupti pagalvoti kuo esu.

Pirmieji žingsniai Kanadoje, siaučiant bedarbiai ir negailingai depresijai, mūs išeivijai nebuvo gėlėmis kloti. Daugelis pačiame gyvenimo žydėjime, sunkių aplinkybių verčiami, blaškėsi po nykius Kanados kampelius, kas tik kur gavęs sunkų ar lengvą darbą, tyliai ir kantriai kurė savo naujojo gyvenimo rytojų.

Suprantama, atsidurus nykių aplinkybių globoje lietuviai pajuto ilgesį savo kraštui, labiausiai tėviškės, kur kiekvienas kampelis buvo mielas, žinomas ir suprantamas. Panudo išeivis savo gimtojo žodžio, rašto ir visko to, kas lietuviška.

Tuo metu, kanadiečiai lietuviai savo spaudos neturėjo. Vis dėlto be lietuviškų laik-

raščių ilgai nebuvo. Šioj srityjams patarnavo š. A. Lietuviai.

Kiek susigyrus su padėtim, prasidėjo didesnis buri-masis į drauginį ir organizuotą gyvenimą, kurs lengvesnėms sąlygoms pagelbėjo lietuviams atšitraukti savo įvairius laikraščius iš Amerikos, kas tais sunkiaisiais išeivijai laikais reikė labai daug.

Iki 1932 metų labai kuklios gyvenimo sąlygos neleido jmano pastogę lankyti jokiam lietuviškam laikraščiui, —jais turėjau progos pasinaudoti tik per draugijas bei šiaip asmenis, kurie greičiau turėjo galimybių užsiprenumeruoti bile laikraštį. Aš niekad nepamiršiu, kaip 1932 metais liepos mėn. mano vardadienio proga mūsų tarpusavyje dvidešimt metų draugingo susigijimo prieteliai: A. L. Frenzeliai pasveikino mane su pusmetine "Naujienu" prenumerata.

Nuo to džiaugsmingo momento aš susirūpinau ir savo dvasiniu auklėjimu.

Kasdien godžiai skindama "Naujienu" turinį, pamilaujas kaip dvasinį lobyną, iškurio j mano sielą nejučiomis veržiasi neišsikovojamas šaltinis įvairių gyvenimo problemų, gilių reikšmės ir pamokinančių minčių, gražiausių idėjų, kilnių troškimų.

"Naujienos" man buvo toji paslaptinga jėga, kuri įsi-

Aš žinau...

Mylimoji,
tu svajoji—
aš žinau
ir apie ką...

Tavo mintį
aš išpėjau—
man pasakė
lakūs vėjai—
cha, cha, cha, cha,
cha, cha, cha, cha...

Man pasakė
lakūs vėjai,
o paskum—
tyla gili — — —
kad mane tik
pamylėjai—
kito nieko
nemylė.

Sypseną, žinau,
veiduose,
o širdyje—
ilgesys.

Greita, greita
parvažiuosiu —
apkabinsiu,
pabučiuosiu —
meilė skausmą
užgesys.

1938. III. 2 d. Sao Paulo

Mūsų Gyvenimas

Gyvenimas mūsų—kai duktė,
kaip saulės šviesus spindulys,
—nėspėjai užginti—kapuosna
vėl gulkis,
gyvenimas jau negrįš.

Gyvenimas mūsų—ekspresas,
triukšmingai lekias traukinys,
nėsieks dar galo užges jis—
daugiau vėl j mus negeris.
1933 m., K. S. D. K.

skverbė j mano sielos gelmes
ir jau dvylika metų kaip tirdo
visokias abejones j našesnį
ir skaistesnį žmonijos rytojų!
I visiską demokratijos pergalę!
"Naujienos" ne kas kitas,
kurioms niekad nemaino savo
krypties, kurios realiai ir są-
žiningai pasisako už pasaulio
darbo žmonių reikalus, kurios
visad rupestingai kovoja už
Lietuvos nepriklausomybės
prikėlimą už liaudies skriaudas,
kurioms nenusilenkia tuš-
čioms, bet neatlaidžiai ir pat-
variai kovoja prieš visokią blo-
gumą. Mane jos be jokių svy-
ravimų ir abejonių tvirtai įvedė
j nepamainomą pažangųjį
gyvenimą ir plačiai atvėrė
akis j klastingą pasaulio su-
kurį.

Jau septinti metai, kaip ret-
karčiais turiu laimės dalyvau-
ti "Kanados žinių skr." su sa-
vo, kad ir menkutėmis minti-
mis, pasidalinti su skaityto-
jais bendrais reikalais bei vie-
tos gyvenimo bruožais. Ir už
šią galimybę esu giliai dėkin-
gas tik "Naujienu" pareigū-
nams nes jie, progai pasitai-
kusi, visad mane drąsino šia-
me kely, o jei reikėjo, visu
nuoširdumu pamokino arba
patarė, kaip rimčiau ir tobu-
liau reikia skinti plunksnos
darbo vertę.

Tad švenčiant istorinį trisde-
šimt metų "Naujienu" jubili-
jų, lai bus leista ir man atšve-
sti kartu su jumis, mieli nau-
jieniečiai, bendrų siekių kole-
gos ir pasidalinti mintimis,
kurias mes visi bendrai semia-
me iš šio dienraščio.

Lai žmoniškumo ir tiesos
žodis skamba iš "Naujienu"
per visą amžių, nepaisant, kad
tai kai kam ir nepatinka, o
"Naujienu" redaktoriui Dr. P.
Grigaičiui ir kitiems jo bend-
radarbiams, taipgi milžiniškai
naujieniečių šeimai sunėdū šir-
dingiausius linkėjimus!

Ilgiausių metų ir kilnios ateities visiems!

—Ona Indrelienė.

KODĖL AŠ PAMĖGAU NAUJIENAS?

Lietuvoj, šaulių mieste gi-
miau, užaugau ir iš anksto
nieko nežinojau, koks pakiti-
mas vyks mano gyvenime. Iki
pirmojo pasaulinio karo bu-
vau rami ir pasitenkinusi gy-
venimo padėtimi ir aplinku-
ma. Nors apie išeiviją ir sve-
timus kraštus kai ką ir žino-
jau, bet Lietuvą labiau verti-
nau ir nemaniau ieškoti sve-
tur laimės.

Karo audrai iškilus ir man
teko patirti jo žvėriškas bai-
senybes. Keletą kartų buvau
patekusi su savo šeima ir ki-
tais miestelėnais tarp rusų ir
vokiečių kautynių. Taikant
kanuolių suvius j šaulių mies-
tą, mes visi išbėgom j laukus
ir ten besislapstydami girdėjo-
me kanuolių dundėsį ir girdė-
jom viršum mūsų galvų zvim-
biančias kulipkas. Kol patran-
kos ir šautuvai nustojo dundė-
ję, mus nerimas ir rupestis
kuone nukankino. Kartą atsi-
tiko taip, kad rusų kareiviai
nuvijo vokiečius, ir kol mes
sugrįžome, tik pamatėm degė-
sius ir padegėlius. Gyventi
vietos neliko, tik kaip kur pa-
kraščiais miesto buvo užsilikę
butai, bet ir ten gyventi buvo
negalima. Vienok mes ten pra-
gyvenome pusmetį laiko ir ka-
ro veiksmai buvo taip nepa-
stovūs ir iš ten turėjome vi-
siškai pasitraukti.

Po to, 1916 m., išvykom j
žagarę, ir ten laike 7 m. ma-
no gyvenimo teko susipažinti
ir su "Naujienomis". Jas iš A-
merikos gaudavo mano artimi
draugai ir jas visi taip skaity-
davo su pamėgimu, kol jos vi-
siškai nuplyšdavo. Aš be skai-
tydama "Naujienas" simylė-
jau ir Ameriką ir pradėjau
svajoti apie ten mūsų gyve-
nančių lietuvių laimę.

Gavusi Kaune iš Amerikos
konstulo leidimą, 1923 m. rug-
piučio 9 d. palikau Lietuvą ir
rugs. 16 išėdau j George Wa-
shington laivą. Ten sutikau ir
daugiau lietuvių, tarp kurių
buvo ir Dr. P. Grigaitis. Su
juo susitikau ir turėjau malo-
numo pasikalbėti ir sužinot, kad
jis grįžta j Ameriką ir yra
"Naujienu" redaktorius. Aš j
Chicago atvykau rugpiučio 27
ir tą pačią dieną nuėjusi ant
kampu nusipirkau "Naujie-
nas" ir nuo to laiko su naujie-
niečiais pradėjau įsigyti pla-
tesnę pažintį. Prasiskyniau
sau kelią j amerikonišką gy-
venimą. Čia gyvenant teko su-
sipažinti ir santykiuoti su į-
vairių pažvalgų žmonėmis; te-
ko skaityti įvairių pažvalgų
laikraščius, bet "Naujienos"
mano galvojimui atitiko ge-
riausiai. Man jos pasiliko kai-
po tėviška globa, ir dabar aš
jas sąmoningai seku ir nuošir-
džiai bendradarbiauju.

Čia gyvendama patekau
biednuomenės ir darbininkų
eilėse, ir aš suradau, kad
"Naujienos" yra vienintelis
laikraštis, kuris kovoja už jų
gyvenimo reikalus. Taip jau
vertinu ir tai, kad "Naujie-
nos" palaiko tautišką sąmonę
ir kovoja už Lietuvos laisvę ir
nepriklausomybę. Mes iš pri-
gimties kaippo Lietuvos sunys
ir dukters savo šalies ir tau-
tos idėjų ir tradicijų neišsiza-
dėsime ir kaippo tauta turime
viltį gyventi savistoviai. Aš
esu linkusi bile kultūriniam
darbiui pasiaukoti ir prisidėti

su moralia ir medžiagine pa-
rama.

Dabar nuoširdžiai linkiu
"Naujienoms" laimingai sutik-
ti ir praleisti 30 metų jų gy-
vavimo sukaktį ir linkiu joms
ko geriausios laimės ir sėk-
mingumo visuose jų kilniuose
darbuose.

—Ona Dovgin.

Laimės Lizde

Lipau j aukštą medį
ieškoti laimės kiaušinių.
Džiaugiasi lizdą radęs—
gal ten ir laimė—kas žino?

Norėjau laimę rasti—
ranką j lizdą įgrudau.
Paliko ji šį kraštą—
radau, vietoj laimės, tik š-dą.
1936. II. 11 d.

"NAUJIENŲ" PATRIOTAS

"Naujienu" 30 metų sukak-
ties proga bus visai ne pro ša-
lį pakalbėti apie vieną "Nau-
jienu" patriotą, butent, p. Bill
Putrimą, kuris dabartiniu lai-
ku gyvena adresu 4450 South
Rockwell. Tuo metu, kai "Nau-
jienos" pradėjo eiti, jis gyveno
Racine, Wis. Su naujai pasiro-
džiusiu laikraščiu jis susipaži-
nės nuo pirmo ar antro nume-
rio, — tikrai neatsimėnas.

Netrukus po "Naujienu" pa-
sirodymo atvažiavęs j Racine
K. Jamontas su dideliu pundu
laikraščių. Sustojęs jis pas p.
Putrimą, kurį paprašęs, kad iš-
platintų atvežtą laikraštį.

Putrimas tuo laiku jau bu-
vęs senas gyventojas ir asme-
niškai pažinojęs beveik visus
vietos lietuvius.

Pradėjęs jis "Naujienas" pla-
tinti. Su pirmu numeriu ne-
kaip tesiekę, bet juo tolyn, juo
dalykai labiau taisėsi. Ilgainiui
beveik neliko lietuvių šeimos,
kurių nebutų "Naujienos" lan-
kiosios.

Taip Putrimas "Naujienas"
platinęs iki 1921 metų, kada
persikėlęs gyventi j Chicago,
kur laikraštis yra platinamas
kitonišku budu.

Bet ir j Chicago persikėlęs
Putrimas pasiliko "Naujienu"
skaitytojas ir patriotas. Toks
jis tebėra ir šiandien.

Putrimai užaugino gražią
šeimą, — sunų ir dvi dukteris.
Sunus ir viena duktė jau yra
vedę, o jaunosnioji duktė
Jeanette tėra vienuolikos metų
amžiaus. Ji yra šauni akordi-
nistė ir jau nekartą pasirodžiu-
si prieš publiką. Jei ji ir toliau
taip lavinsis, tai su laiku iš jos
galima tikėtis geros artistės.

J. B.

TEGU NAUJIENOS SĖJA TAIKOS, MEILĖS IR LABDARYBĖS IDEJAS

VINCENTA PETRUŠIONIENĖ (UŽEIGA)

902 West 38th Place
Yards 0164

NAUJIENŲ troškimai ir pastangos nenuėjo vėjais; ką jos sakė ir darė buvo pasiremta teisingumu, rimtu protu ir šaria sąžine.

P. NOVER LAIKRODININKAS

4208 Archer Avenue
Phone Lafayette 3847

NAUJIENOS yra užsitarnavusios didelės lietuvių pagarbos!

A. B. REIMER REAL ESTATE NAUJAS OFISAS

3034 West 63rd Street
(kampas 63 St. ir Whipple)

Tel. HEMLOCK 2000

DŽIUGU, KAD NAUJIENOS NIEKAD NENUSTOJO VILTIES, NIEKAD NENUKRYPO NUO TEISINGO KELIO!

J. BACHUNAS RESTAURANT AND TAVERN

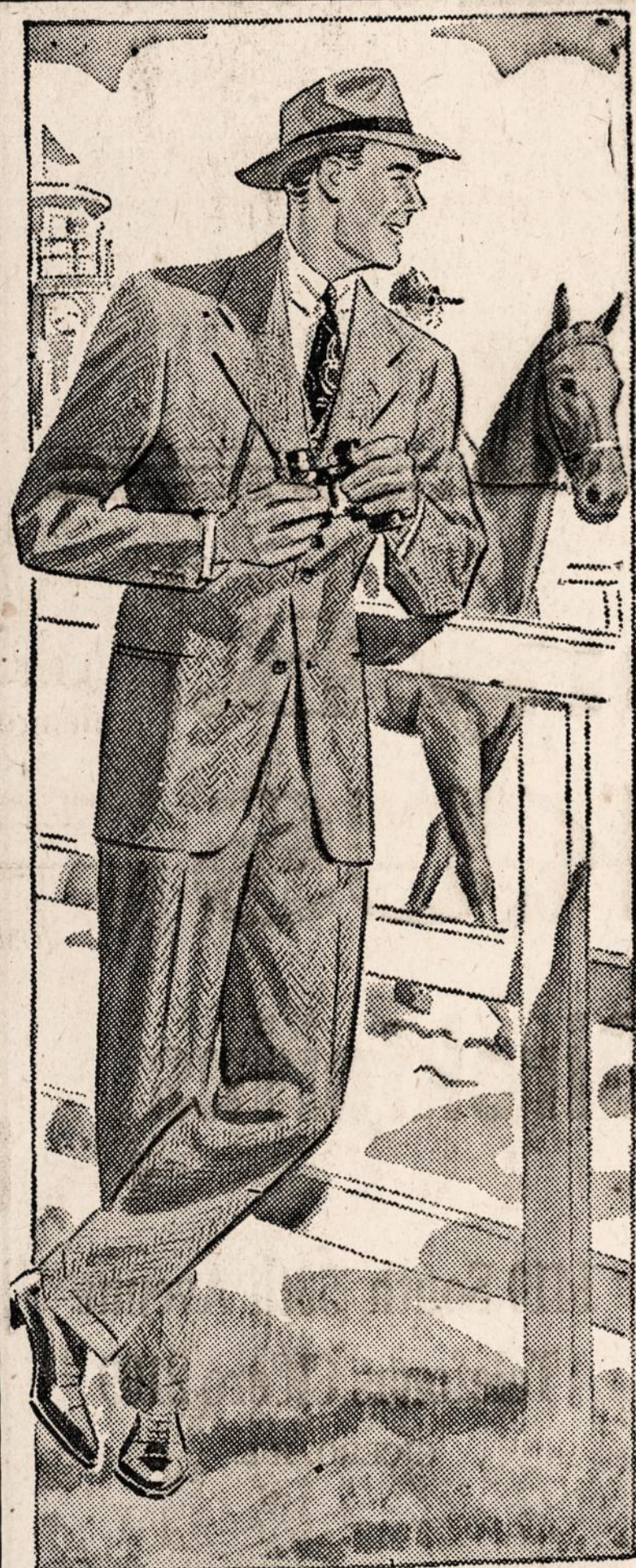
2404 WEST 16th STREET

Tel. CANAL 9107

Lai Gyvuoja Naujienos Ilgiausius Metus!

PLACIDAS IR ONA PIKTURNAI TAVERNAS

1425 West 45th Stret
Telefonas Yards 0406

Lai gyvuoja Naujienos ilgiausius metus !

KLEMENT and KLEMENT
VYRISKŲ RUBŲ KRAUTUVĖ
1213 So. Halsted St.
PHONE CANAL 1264

For VICTORY

BUY UNITED STATES DEFENSE BONDS STAMPS

***
MAKE EVERY PAY DAY
BOND DAY

KAIP SENAS PETRAS PRADĖJO SKAITYTI NAUJIENAS

Atvykęs į šią šalį, sustojau Martindale, Pa., mažame angliakasių kaimelyje. Tas kaimelis buvo miškuose, tarpe kalnų, prie mažo upeliuko. Upeliukas susidarė iš vandens, kuris buvo pompuojamas iš kasyklos.

Tai buvo 1911 metai. Atvykau į sakyta kaimelį lapkričio 26 d. Buvo sekmadienis, kai atvažiuavau pas savo švogeri Antaną Saukaitį. Pamatė ateinančią grinių, išbėgo sveikinti sesutę Marijoną, švogeri Antaną ir kiti lietuviai, kurie buvo susirinkę manęs pasitikti.

Baikutė alaus jau buvo atmušta, o ant stalo stovėjo borka degtinės ir visokie valgiai. Žinoma, nieko nelaukiant prasidėjo ir valės. Visi buvo linksmi, susilaukė grinių. Juo labiau, kad tas grinius atvežė ir lauktuvių, — butelį šnapso, praimtą skilandį, kieta surio, o broliui Jonui ir sesutei Marijonai po škaplierius ir rožančių. Motina tatau buvo įdėvusi atvežti, nes ji tikėjo, kad Lietuvos škaplieriai ir rožančiai yra šventesni, negu Amerikos.

Gerokai pabaliavojęs, nuėjau gulti. Kitą rytą atsikėliau ir nuėjau pas Juozą Lukoševičių, kuris laikė grosernę ir mažmožių krautuvę. Ten pirmą kartą pamatiau „Keleivį“ ir „Lietuvą“. Man tie laikraščiai patiko ir, parėjęs namo, pradėjau prašyti švogeri, kad jis man užrašytų „Lietuvą“. Švogeri paklausė ir užrašė man laikraštį.

Skaičiau „Lietuvą“ su pasigerėjimu. Man labiausiai patiko šerno raštai. Skaitydavau juos garsiai, kad sesuo Marijona girdėtų, nes ji skaityti nemokėjo. Vėliau užsirašiau ir „Keleivį“.

1914 metų balandžio mėnesį išvykau į Des Moines, Iowa. Sustojau ten pas Juozą Alikonį, kuris dabartiniu laiku gyvena Chicagoje. Draugas Alikonis prenumeravo „Naujienas“, tad pas jį susipažinau dagi su pirmuoju „Naujienų“ numeriu.

„Naujienos“ man patiko geriau, negu „Lietuva“. Pradėjau tad skaityti „Naujienas“ ir „Keleivį“.

Aplinkybės taip susidėjo, kad Des Moines turėjau apieisti ir patraukti į vakarines valstijas.

Kadangi niekur kiek ilgesnį laiką negyvenau, tad neturėjau progos pastoviai „Naujienas“ ir kitus laikraščius skaityti.

1916 metų gale vėl grįžau į Pensilvanijos valstiją, į anglių kasyklas. Tada ir vėl atnaujinau su „Naujienomis“ ir „Keleiviu“ ryšius, — ne tik iš naujo pradėjau tuos laikraščius skaityti, bet kartkartėmis šį tą ir parašydavau apie angliakasių gyvenimą bei kitus dalykus.

Kai Amerika stojo į karą, tai aš antru kartu išvykau į vakarines valstijas ir kurį laiką nemačiau lietuviškų laikraščių. Tik 1920 m. pastoviau apsigyvenau Wallace (Idaho), kur buvo sidabro kasyklos. „Naujienos“ ir „Keleivis“ pradėjo mane ir vėl lankyti.

Vėliau išsikėliau į Montanos valstiją, butent, Lehigh anglių kasyklas, kur sakyti laikraščiai nepaliovė manęs lankę. Kai kada ir parašydavau iš vakarinių valstijų.

Iš vakarinių valstijų persikėliau į Collinsville, Ill., ir nuo to laiko iki pat dabar su „Naujienomis“ nebesiskyrčiau.

Trisdešimt metų sukaktuvių bei jubiliejinio koncerto progą linkiu tiek „Naujienoms“, tiek visam „Naujienų“ štabui (redakcijos, raštinės ir spaustuvs darbininkams) ilgiausių metų! Linkiu visiems bendrai ir viešingai dirbti dėl žmonių gerovės, — dirbti, kad mūsų tėvynė Lietuva vėl būtų laisva ir demokratinė!

— Senas Petras.

Bepročių Palatoj

Pasaulis — palata,
žmonės — bepročiai.

Europoj,
Azijoj,
Afrikoj,
Amerikoj ir
Australijoj.

visur tą patį rasime —
kiekvienas durnius
ieško

už save
durnesnio. —

1936. II. 10 d.

REMKITE TUOS, KURIE
GARSINASI
„NAUJIENOSE“

PAVASARIS MANO TĖVYNĖJ

(Mylimosios svajonėms)

Šiaurys vėjėlis nustojo pūles —
Sutirpo sniegas — pliki laukai,
atkalnė žydi melsvos žibutės,
Melsvos žibutės, lauktos ilgai.

Skrido parskrido visi paukšteliai,

Padangėj pragydo jau vyturys,
Tiktai nelinksmo mano širdelei,
Kad bernužėlis šiemet negrįš...

Žydo pražydo tėvo sodelis,
Tartum, jaunoji rūbuos baltuos,
Kukuok ir tu, raiboji gegele,
Raminki mane — našlaitę varguos.

1938. III. 3 d. Sao Paulo.

TRISDEŠIMT METŲ

Šiemet sukanka 30 metų nuo to laiko, kaip pasirodė „Naujienų“ pirmas numeris. Netrukus laikraštis pradėjo eiti kas savaitę, o vėliau ir kas dieną.

Tai buvo 1914 metais. Prisilaikant įsigyvenusių tradicijų, „Naujienos“ kas penkeri metai pažymi sukaktuves, išleidamos specialų jubiliejinį numerį, kuriame vyriausiai bendradarbiai ir skaitytojai pasidalina savo pergyventais įspūdžiais bei prisimena pereitus laikus.

Šia sukakties proga noriu ir aš kaip laikraščio ilgametis skaitytojas bei korespondentas pasidalinti savo atsiminimais.

Į šią šalį atvykau 1913 m. Turėjau tada nepaprastą palinkimą skaityti ne tik knygas, bet ir laikraščius. Nors Lietuvoje ir buvo leidžiami lietuviški laikraščiai, bet jie ilgai skaitytojų lankyti negalėjo, nes caro valdžia greit juos uždarydavo. Dažnai prenumeratoriai tegaudavo tik kelis numerius, o paskui turėdavo laukti, kol uždarytas laikraštis vėl pradėdavo kiti kitu vardu eiti.

Kai atsiduriau šioje šalyje, tai pasijutau tarytum iš kokios priespaudos paklodės išlindęs: skaityti čia be jokios baimės, ką nori, slėpti knygos ar laikraščio nereikia. Drąsiai gali kalbėti apie einamus dienos klausimus, kritikuoti tai, kas tau atrodo ne taip, kaip turėtų būti.

Kadangi dienraščių dar nebuvo, tai užsiprenumeravau bent kelis savaitraščius, kad turėčiau ką skaityti. Skaičiau „Keleivį“, „Laisvę“, „Lietuvą“, o vėliau „Pirmyn“. Susipažinau su „Naujienomis“ nuo pat jų pasirodymo dienos. Jei neklystu, tai viename pirmųjų numerių buvo įdėtas eilėraštis, kurio pradžia skambėjo taip:

— S. Naudžius.
Grand Rapids, Mich.

SPAUDOS PAREIGA IR ATSAKOMYBĖ

Tiesiog sunku sau ir įsivaizduoti, kaip kultūringoje ir demokratiškoje Amerikoje lietuvių galėtų būti savo laikraščio apsieiti. Priklausydami prie didesnių ir mažesnių organizacijų, be savo spaudos lietuvių būtų lyg armija be vado. Reikia ir didžiulius, kad lietuviai, kurie savo tėvynėje buvo persekiojami už lietuviškų raštų skaitymą, laisvoje Amerikoje sugebėjo sukurti itin pajėgią spaudą, — savo dienraščius, savaitraščius ir kitokius periodinius leidinius. Spauda yra kelrodė ir kampas mūsų kasdieniam gyvenimui.

Redakcijos personalas yra savo rūšies kampas, kuris iš dalies nustato visuomeninio gyvenimo kryptį. Todėl ir jo atsakomybė yra labai didelė.

Šiandien mes džiaugiamės, kad labiausiai Amerikos lietuviams pasitarnavęs dienraštis „Naujienos“ švenčia 30 metų gyvavimo sukaktį.

Taip, „Naujienos“ užsipelno daug pagarbos, nes jos per tuos metus švietė lietuvių, užtarė skriaudžiamus, suteikė daug patarimų. Jos mokė skaitytojus žmoniškumo, tolerantiškumo. Tačiau tuo pačiu laiku jos

kėlė į viršų visas negeroves bei stengėsi numaskuoti lietuvių tautos priešus.

Kai po Pirmojo Pasaulinio Karo prasidėjo bruzdėjimas už Lietuvos nepriklausomybę, tai „Naujienos“ nesvyruodamos pasisakė už laisvą ir nepriklausomą Lietuvą. To pat nusistatymo jos laikosi ir šiaandien.

„Naujienos“ skiepjo ir tebeskiepija savo skaitytojams tą idėją, kad Lietuva turi teisę būti nepriklausoma, kaip ir bet kuri kita tauta. Per trumpą savo nepriklausomybės laikotarpį ji įrodė, kad ji sugeba nepriklausomu gyvenimu gyventi. Faktiškai ji susitvarkė daug geriau, negu kai kurie jos didieji kaimynai. Kas nori Lietuvai užkarti šviesimą jungą, tas yra jos priešin.

„Naujienos“ prisidėjo prie Amerikos lietuvių įsisauganimo. Jos nurodė tą kelią, kuriuo lietuviams reikia eiti. Savo užduotį jos atliko tinkamai, kaip sakoma, išlaikė prieš visuomenę kvotimus. Štai kodėl dabar, kai joms sukako 30 metų, jos gali savo atliktų darbų rekordą didžiuotis.

„Naujienos“ ragino visą laiką šviestis ir mokyti. Kas to

patarimo pavylausė, tam gailėtis tikrai neteko. Darbininkus jos ragino organizuoti ir vieningai veikti. Šiandien visiems aišku, kad tik vieningai veikdami mes galime tikėtis laimėjimo.

Pažvelkime dabar į lietuvių komunistų spaudos nusistatymą. Toji spauda tarnavo ir tebetarnauja svetimai valstybei, š kurios praeityje Lietuva nieko gera nepatyrė, kaip tik skriaudas. Nieko gero ji negal tikėtis nė dabar. O tai dėl to, kad toji valstybė vienaip kalba, o kitaip daro. Laisvę ji pripažįsta tik tiems, kurie akiai jai tarnauja.

Pas lietuviškus komunistus savo nusistatymo nebuvo ir nėra. Jie eina vingių vingiais, linksta ten, kur pučia staūs šakas vėjas. Keliais atvejais jie mainė savo kailį ir dar mainys, jei tik Maskvai tai bus reikalinga.

Šiandien lietuviški komunistai tiek išsigimę, kad jie net pasidarė savo tautos priešinai. Taip, jie stoja už savo tautos pavergimą, stoja už tai, kad jų broliai vėl svetimiems vergautų! Bimbos, Mizaros, Andručiai ir Pruseikos sušilę darbuojasi, kad Lietuva būtų pavergta. Jie sušilę darbuojasi bolševikiško imperializmo naudai.

Ir vienas didžiausių „Naujienų“ nuopelnų yra tas, kad jos be pasigailėjimo nutraukia nuo bolševikiškų kvilingų kaukes ir parodo visuomenei, kad jie yra niekas daugiau, kaip tik svetimos valstybės agentai.

Juožas iš Budviečių

Lai Gyvuoja Naujienos Ilgiausius Metus!

KRIAUCIŲ ŠAPA

PRANAS IR IEVA NAVAKAUSKAI, Sav.

TAILOR AND FURRIER

Cleaning, Pressing and Repairing

2653 W. 43rd St.

Tel. Lafayette 4116

LAI GYVUOJA NAUJIENOS
ILGIAUSIUS METUS!

BUMBLES TAVERN

S. BUMBLES, Mgr.

UZEIGA—MRS. LIUDVISE KARDELIENĖ, Sav.

6538 So. Western Ave.

Tel. Grovehill 4223

30 Metų Sukaktuvių Proga Linkime NAUJIENOMS

Didžiausio Pasisekimo!

LULLO SERVICE STATION

PHILLIPS PRODUCTS

WE SELL THE FINEST MOTOR OILS

4601 Archer Ave.

6800 S. Western Ave.

Virginia 9012

Grovehill 2604

30 metų sukaktuvių proga linkiu NAUJIENOMS

didžiausio pasisekimo!

Anthony B.
PETKUS

Laidotuviu Direktorius

6812 So. Western Avenue

1410 South 50th Avenue

Telefonas GROvehill 0142

Telefonas CICero 2109

CHICAGO, ILL.

CICERO, ILL.

KOPLYČIOS VISOSE MIESTO DALYSE

LAI GYVUOJA NAUJIENOS
ILGIAUSIUS METUS!

TOWN OF LAKE GARADŽIUS
DIENĄ IR NAKTĮ PATARNAVIMAS

4553-59 So. Marshfield Ave.
Telefonas YARDS 0748-0749

ALBERT IR MARCELE IR SUNUS PRANAS
JACOBS, Savininkai

NAUJIENOS YRA UŽSITARNAVUSIOS DIDELES
LIETUVIŲ PAGARBOS!

4211 ARCHER AVENUE
Tel. Lafayette 3636

Vyt. Arunas

KAS DAROSI EUROPOJE?

Šių dienų Vokietijos tikrasis vaizdas. — Vokietijos miestai daugumoje vien plytelių krūvos. — Kodėl vokiečiai nenuverčia Hitlerio? — 16 metų vaikai siunčiami į frontą. — Vaikai išduoda policijai savo tikrus tėvus. — Von Papen organizuoja prieš Hitlerio vyriausybę. — Himmleris bijas, kad Hitleris nenusižudytų. — Šiais metais ant Vokietijos bus numesta 300,000 tonų bombų.

(Musų specialaus korpondento pranešimas)

Nors ir kažin kaip Vokietija stengiasi išlaikyti paslaptį savo vidaus gyvenimo tikrąjį pavėkslą, tačiau per neutralias valstybes, kaip Švediją, Šveicariją, Turkiją ir kt. mus pasiekia žinios, kurias geriausiai išstudijavus, gaunasi jos kritiškas pavėkslas.

PIRMIEJI VAISIAI ORINIŲ ATAKŲ PRIEŠ VOKIETIJĄ

Vokiečiai dabar patys pergyvena tuos bombardavimus, kuriais pradžioje karo jie didžiavosi bombarduodami Lenkiją, Prancūziją ir Angliją.

Vokiečių miestai ir fabriky centrai kaip Berlynas, Hamburgas, Kelnas, Dortmundas, Essen, Kiel, Liubeck, Nurnberg, Hanover, Frankfurtas ir daugelis kitų beveik visiškai sunaikinti. Daugelis iš jų neįmanoma laike karo atstatyti. Žmonių aukos didelės. Apie

dvidešimt milijonų vokiečių turėjo palikti savo pastogę ir slėptis į krašto gilumą.

Berlyno bombardavimas visai sunaikino administracijos darbą. Daugiau kaip 100,000 valdininkų turėjo išsikelti iš sostinės į pietus.

Ruhr ir Saro kraštai, kurie davė daugiau kaip 80% viso Vokietijos geležies ir anglies, turėjo sumažinti savo produkciją. Daugelis iš fabriky perkelti į Aukštąją Sileziją ar Austriją, kur jie nesijaučia taip pat saugūs nuo bombardavimų.

Pagal pačių vokiečių žinias, virš 12 milijonų butų yra sunaikinti. Biurai, krautuvės, bankai paversti prieglaudomis.

Jeigu 1943 metais ant Vokietijos buvo numesta 164,000 tonų bombų, 1944 sąjungininkai numato numesti 300,000 tonų bombų.

TRUKUMAS DARBININKŲ.

Yra žinoma, kad šiuo metu prie darbo Vokietijoje mobilizuoti visi žmonės: vyrai iki 65 metų amžiaus, moterys iki 45 metų.

Tačiau daugumas darbininkų sudaro moterys, kurių padėtis yra apgailėtina ir sunki. Jos turi dirbti fabrike 49 valandas per savaitę, kartu užsiimti namų ruošia. Jos teturi tik vieną laisvą dieną per mėnesį.

Svetimšaliai darbininkai, kurių skaičius yra didelis, visokiais būdais stengiasi trukdyti darbą sabotažais. Šių svetimšalių darbininkų prižiūrėtojai dažnai būna vokiškos tautybės jaunuoliai tokio amžiaus, kurių nepalietė mobilizacija; kaip tarp 15—16 metų, arba netinkami karo tarnybai. Seni ar ligoti. Tokie prievaizdos yra tikri diktatoriai ir ant darbininkų turi nesvietišką valdžią.

PRODUKCIJA NUKRYTO IKI KRITIŠKO TAŠKO.

Sąjungininkų pergales atima vokiečiams tokias žemes, iš kurių jie ėmėsi žaliavas karo medžiagai gaminti.

Netekimas Ukrainos jiems sudavė didelį smugį anglies, geležies ir magnezijos produkcijoje. Švediją, kuri anksčiau duodavo vokiečiams net 10 milijonų tonų plieno, šiandien beduoda tik pusę to. Vokiečiams lieka dar silpnos Lenkijos ir Rumunijos kasyklos, kurios neįstengia patenkinti visų reikalavimų. Po to, kai Aukštoji Silezija pradėta sistematiškai bombarduoti, geležies produkcija pasidarė kritišką padėtį.

Transporto problema vokiečiams lieka neišsprendama. Truksta garvežių ir vagonų. Gi kiek viename krašte partizanai verčia traukinius, sprogdina tiltus, ardo geležinkelius.

VISUOTINAS NUSIMINIMAS.

Tas vaizdas pirmiausia krenta į akis. Šių dienų Vokietija pergyvena didelį nusivylimą savo vadais ir gyventojų nuotaika yra nusmukusi, lyg anuo laiku prieš 1918 metų paliaubas.

Matydami, kad Hitlerio pažadėtasis rojus ne tik kad neįsilyvendina, bet po sąjungininkų bombardavimų atsidaro tikras pragaras, kad garsoji vokiečių armija visuose frontuose traukiasi, jie laukia, kad ku greičiau visa tai pasibaigtų. Tačiau įprastais automatiškais gestais jie atlieka savo kasdieninį darbą, bijodami išsižioti ar prieštarauti. Jeigu kas stebisi tokiu vokiečių vergišku Hitlerio klausimu ir jam nesipriešiniui, tai reikia atsiminti, kad dešimt metų naciškos politikos pas juos užmušė bet kokį kritikos jausmą, keturių metų karas nusilpnino gyvybinius jausmus. Beveik nėra tos šeimos Vokietijoje, kurioje nebūtų aplankiusi mirtis.

Gestapo jiems ne tik uždarė burnas, bet persekioja ir mintyje. Vokiečiai bijo net pagalvoti ką nors prieš nacišką režimą. Persekiojimo teroras yra toks didelis, kad galime laikyti, jog privatus pasikalbėjimai gyventojų tarpusavy Vokietijoje išnyko.

PRIESAI VIDUJ VOKIETIJOS

Tai dvylika ar trylika milijonų svetimšalių, kurie dirba Vokietijoje, grąšinami įvairiomis bausmėmis. Gestapo norėję juos sugrupuoti ir tarp darbininkų burių buvo patalpinti sekliai ir išdavikai, bet to neužtenka, svetimšalius tenka prižiūrėti visur: prie darbo, valgykloje, stovykloje. Tačiau tas nedavė vaisių, iš svetimšalių tarpo visad jau

LINKĖJIMAS

Džiaugiuosi, kad turiu progos pasveikinti pirmutinį Amerikoj lietuvių kalba dienraštį "Naujienas", prie kurio kurimo man teko dalyvauti trisdešimt metų atgal. Linkiu jums sėkmingai gyvuoti dar daug kartų tiek.

—Petras M. Kaitis.

čiamas pasipriešinimas ir tik po priespauda jie atlieka darbą.

Šita minia žmonių, kurių sudaro prancūzai, belgai, čekai ir kt., kada bus įsiveržta į Hitlerio tvirtovę, padės mums ją susprogdinti iš vidaus.

KODEL VOKIEČIAI NESIPRIEŠINA PRIEŠ NACIŲ REŽIMĄ?

Be abejonės, kad dauguma liaudies iš pradžių nesutiko su nacių judėjimu ir politika. Bet vos tik Hitleriui pasiseka paimti valdžią į savo rankas, per tvirtą propagandą ir persekiojimus jis patraukia į savo pusę didžiulę dalį žmonių. Hitlerio būdai pasiekimui šios vokiškos vienybės yra žinomi visam pasauliui.

Himmleris su Goebbelsu padėjo įgyvendinti jam savo planus. Vienas su botagu, kitas su saldzū žodžių nustelbė bet kokį prieštaravimą.

Vokietijoje draudžiami šeimyniški subuvimai ir susibūrimai, laikraščiuose nėra laisvos tribunos, kur skaitytojai galėtų pareikšti savo idėjas. Ir jeigu kas nors bando klausytis per radiją užsienio stočių ar skaityti iš užsienio pasiekusį laikraštį, užsitraukia ant savo galvos didelę nelaimę. Kasgi galėjo priešintis tokiam "kli-matui" per dešimt metų?

Galima pasakyti, kad niekas. Nes tie, kurie stengėsi prieštarauti, šiandien jau yra mirę arba uždaryti stovyklose.

NESANTAUKA TARP KAIMIEČIŲ IR MIESTIEČIŲ.

Šita nesantaika labai žymi. Vokiečių armijos pralaimėjimas Rusijoje skaudžiausiai palietė kaimiečius, kurie yra dauguma kariuomenėje, nes iki Stalingrado, pralaimėjimo miestiečiai dirbo įstaigose ar fabrikuose. Tačiau po to, kai sąjungininkai pradėjo bombarduoti Vokietijos miestus, miestiečiai masėmis pradėjo bėgti į kaimą, bet ten jų niekas nelaukė ir sutiko nedraugiškai. Žemdirbiai niekad nebuvo linkę politikoti ir jie sprato tikrąją karo baisybę. Jie žino, kad tikrasis šių žudinių kaltininkas yra Hitleris su savo sėbrais ir pataikunais.

JAUNIMAS TAI PASKUTINIS REZERVAS.

Hitlerizmas visad globojo jaunimą ir jį privilegijavo. Tik dabar suprantama, kodėl Hitleris tą darė. Nes tai masė, kuri tylėdama vykdė jo įsakymą. Jaunuoliai iki 25 metų amžiaus jau šeši metai kaip kariauja, jie apsiprato su aplinkuma ir pasidarė lyg automatai. Gi jauni vaikėzai, suvilioti Goebbelso propagandos, tesvajuoja apie karžygiškumą. Kiekvienais metais 500,000 vaikų (teisingiau pasakius vaikų, nes dabar Vokietijoje imami kariuomenėn 18-16 metų amžiaus vaikai) papildė vokiečių armijos eiles. Tarp 10 ir 15 metų amžiaus tie berniukai, laisvomis valandomis nuo mokslo, yra apkrauti darbu: rinkimu laukinių uogų, vaisių, sukritusių medžių lapų, žemės darbu darže, rinkimu senų geležgalių ir audinių — skarmalų, kulimų javų ir tt. Visa tai jie atlieka po komanda, dainuodami ir pavaduodami, apsirengę uniformoje. O kai ateina penkioliktieji metai šis vaikas užsivelka jau

kario uniformą ir siunčiamas į priverčiamąjį darbo stovyklą, kur gauna kartu karišką apmokimą. Septyniolikos metų amžiaus jau jis siunčiamas į frontą.

Tarp vokiečių belaisvių galima nemažai užtikti net 16 metų vaikų.

Mergaitės taip pat yra įkinkytos darban. Tarp 10 ir 16 metų jos dirba pagalbinis darbus ligoninėse, padeda motinoms, laukuose prie javų rinkimo. Jos taip pat yra uniformuotos, sugrupuotos, kaip ir berniukai.

Šešioliktais metais patenka priverčiamąjį darbo stovyklon, o kada sueina aštuoniolika metų, jos paskiriamos šoferiais, telefonistėmis, gaisrininkėmis ar kt.

Šie jauni abiejų lyčių vaikai taip stipriai yra suvilioti propaganda, kad dažnai išduoda slapta policijai savo tikrus tėvus, jeigu išgirsta namuose ką kalbant prieš Hitlerio režimą.

VOKIEČIŲ ARMIJOS MORALĖ.

Kur dingo tie vokiečių kareiviai, kurie, gėlėmis apsikaisę armotas, užimdavo be vie-no šuvis pasiduodančias valstybes. Jie tada džiaugėsi ir tikėjosi esą jau pasaulio viešpatiais.

Bet ateina sunkūs jiems metai. Stalingradas ir Tunisas užtendo jų giedrią padangę, iškreipė sąjungininkų persekiojami jie bėga palikdami ginklus, rubus ir batus.

Rytų fronte žuva pačios geriausios vokiečių divizijos. Kareivių tarpe pradeda skliti įvairūs gandai.

Generolai pradeda šamokslus, bet Himmlerio agentai būdi, ir kas bando abejoti Hitlerio gabumais, atsiduria prieš tribunolą ir stulpą.

Hitleris supranta, kad jam sunku bus išlaikyti savo įtaką. Jis uždraudžia savo maršalams ir generolams tarpusavy susirašinėti, visais reikalais jie turi kreiptis per jį. Tarp kareivių patalpinami Himmlerio agentai, kurie stengiasi nuslopinti mažiausį nepasitenkinimą.

Kad kareiviai, kovojantieji rytų fronte nežinotų apie didelius bombardavimus Vokietijoje, namiškiams uždrausta rašyti apie tai į frontą. Paskutinėmis išgalėmis stengiasi vadovybė patenkinti kareivių reikalavimus.

Iš prisiplošto okupuotose valstybėse maisto, didžiausią dalį jie skiria pagerinimui kareivių valgio.

Tačiau, nors vokiečių armijos pamatai pašlįjo, bet kaip čiuurčilis pripažįsta, vokiečiai dar yra stiprūs ir mums reikia ne sudėjęs rankas laukti, kada vokiečiai iškels baltą vėliavą, bet aktyviai prisidėti prie karo.

VON PAPEN ORGANIZUOJA PRIEŠ HITLERINĘ VYVYRIAUSYBĘ?

Iš Turkijos ateina žinios, kad Vokietija jau ruošiasi pralaimėjimams. Žinomas vokiečių diplomatas Von Papen, kuris šiuo metu yra Turkijoje, buk veda slapta derybas su kai kuriais vokiečių generolais, kad sudarius naują demokratiską vyriausybę, kuri bandys derėtis su sąjungininkais.

Kitos žinios sako, kad Hitleris šiuo metu serga ir yra dvasiniai taip nusilpęs, kad Gestapo viršininkas Himmleris pastatė sargybą, kuri seka kiekvieną Hitlerio judesį, bijodamas, kad Hitleriui neatėjimintis pasidaryti galą...

Visos šios žinios rodo, kad Vokietija šiandien gyvena savotišką drebėjimą, kuris gal sugriauts tą Hitlerio sukurta tvirtovę, kurios pamatai pradeda irti.

Lai Gyvuoja Naujienos Ilgiausius Metus!

ARCHER HARDWARE

JOS. IR MARIJONA MIKSAI.
MALIAVA, STIKLAS—PLUMBING SUPPLIES

3990 Archer Ave. Tel. Lafayette 4756

Lai Gyvuoja Naujienos Ilgiausius Metus!

JUOZAPAS IR MARCELĖ

ATKOČIUNAI, Sav.

BUČERNĖ IR GROSERNĖ

4402 S. Wood Street Tel. Lafayette 9730
SCHOOL SUPPLIES AND LUNCH ROOM
3411 W. 65th Place Chicago, Ill.

Sveikiname NAUJIENAS ir Linkime Joms Ilgiausių Metų!

EDWARD STANKIEWICZ

PAINTS—WALLPAPER—GLASS—ELECTRICAL AND
PLUMBING SUPPLIES—SANDING MACHINES FOR RENT

1747 W. 47th St. Phone Yards 2332

Lai Gyvuoja NAUJIENOS Ilgiausius Metus!

S. P. TAVERN

1926 Canalport Avenue
Telefonas CANAL 0858
CHICAGO, ILLINOIS

LAI GYVUOJA NAUJIENOS
ILGIAUSIUS METUS!

JOKANTŲ ŠEIMA

4138 Archer Avenue

Biz. Tel. Lafayette 3052
Rez. Tel. Lafayette 4589
CHICAGO, ILLINOIS

SVEIKANAMĖ NAUJIENAS KAIPO
RIMTA, ITAKINGA,
TOLERANTISKĄ IR PANZANGŲ
DIENRAŠTĮ!

MOZART TAVERN

ALBERT YAKIMASKAS PETER RYMKIEWICZ

4356 SO. MOZART STREET
Tel. Lafayette 7555

LAI GYVUOJA NAUJIENOS
ILGIAUSIUS METUS!

JULIA'S RESTAURANT

Tarnauja Lietuviams per 11 Metų

4656 So. Western Avenue
Tel. Lafayette 2879
CHICAGO, ILLINOIS

Lai Gyvuoja NAUJIENOS Ilgiausius Metus!

ADOLPH'S TAVERN

ADOLFAS IR SOFIJA KRAUJALIAI
Savininkai.

2014 Canalport Ave. Tel. Canal 1703

Visam NAUJIENŲ štabui siunčiame širdingus
sveikinimus

VALDYBA IR DIREKTORIAI

GEDIMINAS

Building & Loan Association

4425 S. Fairfield Ave. Lafayette 8248

SVEIKINAME NAUJIENAS IR LINKIME

JOMS ILGIAUSIŲ METŲ

ROOSEVELT FURNITURE CO.

2310 ROOSEVELT ROAD SEELEY 8760

DUONOS LABIRINTAS

Pirmieji krikščionys po Romos miestu iškniso, išvedžiojo begalinius urvus-katakombas, kuriose slapstydavosi nuo stačmeldžių persekiojimo. Katakombų laikų atsiminimas ryškiai užsiliko iki šių laikų ir dabar dar viso pasaulio žmonės gali matyti Romoje tai, ką vertė vienus žmones daryti kitų žmonių persekiojimas. Katakombos sudaro didžiulį labirintą — eilę visaip išvingiuotų urvų, iš kurių svetimas žmogus vargiai galėtų išeiti. Katakombų labirinto uždavinys buvo sukurti dinti persekiotoją, kad jis nerastų nei įėjimo nei išėjimo. Taip žmonės senovėje gebėdavosi nuo savo priešo.

Dabar dar vienas iš senenos praeities dalykas riša mano mintis su Romos katakombų sąvoka. Aš žinojau taip pat vieną labirintą, tai yra tokią vietą, į kurią sunku buvo patekti. Toje vietoje buvo slepiama duona. Vokiečiai, Pirmojo Pasaulinio Karo metu užėmę Lietuvos kraštą, buvo įvedę griežtą tvarką, kuri turėjo jiems padėti karo laimėjimuose ir pagaminti kuo didžiausį maisto išteklių. Mes, lietuviai, nesame prate, kad mūsų karnius kas burnoje skaitytų, ir todėl mūsų ypatingai slėgė tas vokiečių valdžios įsakymas. Buvo nurodyta, kiek ir kokį maistą gali vartoti jų užimto krašto gyventojai. Šį įsakymą žmonės turėjo griežtai laikytis. Musų šeimyna buvo didelė ir todėl mums teko slėpti maistą panašiai kaip slėpėsi krikščionys senovės Romos katakombose. Namuose nebuvo galima laikyti miltų ir duonos daugiau, kaip buvo nustatyta vokiečių kariškos valdžios. Žmonės turėjo maistą įvairiais būdais slėpti. Ir vienas mūsų kaimynas savo

namų pastogėje padarė duonos labirintą.

Po stogu buvo vienas kambarys (salka), tarp kurio sienų ir stogo iš abiejų pusių buvo palėpės, kuriose paprastai buvo dedami įvairūs nereikalingi daiktai. Taigi, vienoje iš palėpių, (o jos buvo labai ilgos), labai gudriai buvo padaryta siena, bet tai nebuvo tikra siena, — joje buvo slapstos durys į musų slaptą maisto sandėlį. Tos durys buvo padarytos iš tokių pačių rastų, kaip ir siena, tarprasčiuose taip pat buvo prikimšta samanų. Durų užkabinimas buvo gudriai paslėptas ir svetimas žmogus nebutų galėjęs durų surasti. Gi mes, prireikus, dažnai eidavom į tą slaptą sandėlį, ir per visą vokiečių okupacijos laiką jis buvo mūsų maitintojas. Kad ne jis, tai mūsų veidai būtų dar labiau išblyškę ir mūsų jėgos būtų dar mažesnės. Duonos labirintas maitino mus!

Ir dabar aš prisimenu mūsų slaptą maitintoją ir tą namą.

Duonos labirintas! Dvidešimtojo amžiaus katakombos!...
Arėjus Vitkauskas.

—
Leonas Vitkauskas.

DŽIUGESYS.

—
Iš jaunatvės, iš ugningos, kaip ugniakalnio, krutinės, Lyg žuvėdros pajūrinės, Džiaugsmas kyla.

Mintys, širdis gaivalinga, Į beribį laisvių plotį Sielą šaukia nuplasnoti, — Ten kur amžiai, ten kur tylą.

Jei dainuoti, tai dainuoti! — Sveikos, jūros ir žuvėdros!... Džiaugsmui sielą atiduoti, Laisvos man' minčių žuvėdros!...

MUSŲ GYVENIMAS

(Kaip Sol. Neris)

Gyvenimas mūsų — kaip dulkė, kaip saulės šviesos spindulys, — nespėjai užginti — kapuosa vėl gulksis, gyvenimas jau nebegrįs.

Gyvenimas mūsų — ekspresas, triukšmingai lekias traukiny, nes'ekęs dar galo užges jis — daugiau vėl į mus nebegrįs.

1933 m., K. S. D. K.

30 METŲ SU "NAUJIENOMIS"

S. Bakanas

Šiais metais "Naujienos" švenčia 30 metų sukaktuves — jubiliejų. Šis "Naujienų" jubiliejus teikia malonaus prisiminimo ir mums naujieniečiams, kurie esame su "Naujienomis" nuo pat jų atsiradimo, nes tai yra ir mūsų jubiliejus.

"Naujienų" redaktorius Dr. P. Grigaitis, kuris yra išbuves dienraščio vadovybėje per tas trisdešimt metų ir visko yra pergyvenęs, tikrai turi jaustis, jog tai yra ir jo jubiliejus. Taip pat ir kiti "Naujienų" sta-

bo nariai, kurie tebėra su "Naujienomis" tą patį jaučia. "Naujienų" bendradarbiai, platintojai ir skaitytojai, kurie yra su "Naujienomis" nuo pat jų atsiradimo, taip pat dalinasi tais pačiais prakilniais šventės jausmais.

Tiesa, "Naujienų" amžiaus naujieniečių eilės jau yra gerokai prarėtėjusios, daug iš mūsų tarpo jau yra mirę; kiti yra pavargę arba paisę ir pasitraukę iš viešojo veikimo; dar kiti yra likę audringo gyvenimo aukomis ir eina pasakiškojo "Amžino žydo" kelione Amerikos lietuvių kultūrinėje arenoje. Žinoma, randasi ir tokių, kurie ką vakar statė, tai šandien griauja. Trumpai sakant, visko yra buvę ir yra tame margame Amerikos lietuvių gyvenime.

Retėjančių senųjų naujieniečių eilės dažnai papildė jaunėnėmis jėgomis ir vis "Naujienų" darbas kaip ėjo, taip ir tebeina tikros pažangos ir demokratijos keliais. O jei mes pažvelgsim atgal pirm 30 metų ir tų laikų Amerikos lietuvių bendrą apšvietą, išsilavinimą ir politinį susipratimą palyginsime su šių dienų, tai matysime didelę pažangą tame kultūriname darbe, nes per 30 metų "Naujienos" yra suvaidinusios stambų vaidmenį.

***

Trisdešimt metų tai ne viena diena paprastame žmogaus gyvenime. Daug ko tenka pergyventi, daug ko patirti. Tačiau "Naujienų" 30 metų amžiaus Amerikos lietuviams turi didelės reikšmės. Per tą laikotarpį "Naujienos" yra išauklėjusios eilę nuoširdžių visuomenės darbuotojų, kurie yra nepavarduojami mūsų draugijoje ir bendrai mūsų Amerikos lietuviškame judėjime.

Tame laikotarpyje — "Naujienų" amžiuje, žmonija pergyvena jau Antrą Pasaulinį Karą, kuris paliečia ir mūsų gimtąjį kraštą Lietuvą bei Ame-

rikos lietuvių. Jau antrą kartą Amerikos lietuviai padeda Lietuvai atgauti nepriklausomybę. Jau antrą kartą Amerikos lietuviai deda pastangas padėti Lietuvos žmonėms, ir tame darbe "Naujienos" ir naujieniečiai yra nepavarduojami darbininkai.

***

"Naujienos" nuo pat savo atsiradimo gynė demokratijos principus, — to paties laikosi ir "Naujienų" auklėti naujieniečiai bei ta Amerikos lietuvių visuomenė da'is, kuriai "Naujienos" vadovauja. Tiek "Naujienoms", tiek naujieniečiams kovojant už demokratijos principus prisiėjo gana daug nukentėti.

Šiandien mes turime Antrą Pasaulinį Karą, kuriame milijonai kareivių su ginklu rankoje kovoja už tuos pačius demokratijos principus, ir yra viltingis, jog kova bus laimėta. Vadinasi, pats gyvenimas parodė, kad "Naujienos" neklydo ir kad jos buvo ant teisingo kelio. O tie Amerikos lietuviai, kurie garbino diktaturas kaip "naujaisią" išradimą, dabar patys sarmatijasi savo praeities darbų.

***

Baigdamas turiu pasakyti, jog aš ir esu su "Naujienomis" nuo pat jų atsiradimo kaip "Naujienų" skaitytojas, kaip "Naujienų" korespondentas, ir kad šis jubiliejus kartu yra ir mano jubiliejus, kaip ir kitų visų naujieniečių.

— S. Bakanas.

Joseph Lewis

ŽMOGAUS GERIAUSIAS DRAUGAS

Aš esu žmogaus geriausias draugas. Kai kas sako, kad šuo arba arklys yra geriausias žmogaus draugas. Bet kas aš? Aš esu knyga. Tą tiesą, kad yra šunų, kurie myli savo poną ir miryt už jį; bet retkarčiais net ir ištikimiausi šunės kanda ranką, kuri juos šeria. Arkliams yra stebuklingi sutvėrimai taipgi. Daugelis jų yra paaukoję savo gyvybę už savo poną. Tame ir yra bėda — jie mirė. Tamsta taipgi mirsi, bet ne aš. Aš galiu gyventi iki svieto pabaigos. Aš esu nemirtingumo butybė. Aš esu šios dienos kudikis ir esu rytojaus gimdytoja. Aš tolydžiai atnaujinu savo butybę.

Kaip yra žinoma, kad ištikimi šunės ir lojalūs arkliams už jų paniekimą parodo savo apmaudą, bet aš ne. Buna galas pakantrumui šunims ir arkliams, bet ne man. Pas mane tokių dalykų nėra, esu neižeidžiama. Jei tamsta mane ir sužalotum, mano prie tamstos atsinešimas nepasikeis. Aš esu nepajudinama ir neiškrypinama aršiausiuose nuotykiuose, o kaip mane kai kurie žmonės sužeidžia sudarko!! Mano įdarai sulankstyti, o kaip kada ir suvis nuplėsti. Kai guli nuoga per metų metus, mano širdis visvien lieka nepajudinta. Aš vistiek lieku taip pastotai, kaip buvau tą dieną, kada

PALYDĖK

Palydėk mane mergužė, Traukinink į stotį. Išvažiuoju už jūružių Laimės paieškoti.

Susitiksime, kam dar klausai. Jei nuveši žiedą, Jei nuo p'rsto jį numausi, Tai — turėsi gėdą.

Kai sužys daržely gėdės, kai ravėsi rūtą, Ašiminki, mergužėle, — Ten bernelio būta.

Palydėk mane, mergužė, Keleliu į stotį. Traukinys tenai atūžia.. Na, gana raudoti. 1937. II. 25 d.

mane nusipirkai arba gavai. Esu lojalė ir ištikima visuose tamstos priepuoliuose ir varguose; taip, net ir manęs apleidimo ir nepaisymo metu. Aš esu žmogaus vienatinis draugas, kuris ir apleistas lieka tamstai atsidasvę ir teisingas, lyg kad meile ir prisirišimu maitinamas. Jei tamsta ir pamirštum apie mane ir per daugelį metų, aš vistiek tamstos nepamiršiu.

Mokslas, įkvėpimas ir pasitenkinimas, kurie randasi pas mane, niekad nesimažina, bet su laiku dar pasididina. Aš tamstą galiu prajuokinti ir pravirkdyti. Galiu tamstą labai sujaudinti ir galiu tamstą užmigdyti. Aš galiu su tamsta keliauti, kur tik nori ir kada nori. Ir jeigu tamsta paliktum mane, aš visada lauksiu tamstos sugrįžtant, nepaisant, kad ir ne parvyktum. Ir jeigu per kokį nors nedoros valios darbą mane sunaikintų, tamsta rasi mane kito saugiai laikoma.

Aš esu tamstai geriausias draugas. Aš — knyga.

— P. M. K.

Lai Gyvuoja Naujienos Ilgiausius Metus!

DR. J. A. PAUKSTYS

4204 Archer Ave. Tel. Lafayette 4949
Res. Lafayette 8297
CHICAGO, ILLINOIS

Tegul NAUJIENOS ir Toliau Kovoja Prieš Rudą ir

Raudonąją Fašizmą, kaip Kovojo iki Šiam Metui!

DR. KARL NURKAT

(NURKAITIS)

3241 S. Halsted St. Tel. Calumet 4591

30 metų sukaktuvių proga linkiu NAUJIENOMS

didžiausio pasisekimo!

DR. G. SERNER

3401 So. Halsted Street

YARDS 1829

Sveikiname pirmą lietuvių dienraštį Amerikoje

BRIDGEPORT PRODUCE CO.

WHOLESALE RETAIL

3423 So. Halsted Street
Phone YARDS 1643

Lai Gyvuoja Naujienos Ilgiausius Metus!

JONAS IR JULĖ PUDŽIUVELIAI

Generalinis Kontraktorius — Namų Statytojas
Užeiga — geras alus, gardūs gėrimai.

2638 W. 69th St.

Tel. Prospect 9043

Jeigu NAUJIENOS ir toliau vanos kailį žmonijos priešams, kaip tai darė iki šiam metui, tai lietuvių tarpe visuomet turės tukstančius skaitytojų!

PEOPLES HARDWARE & PAINT CO.

GREGORAVIČIAI, Savininkai

1901 W. 47th St.

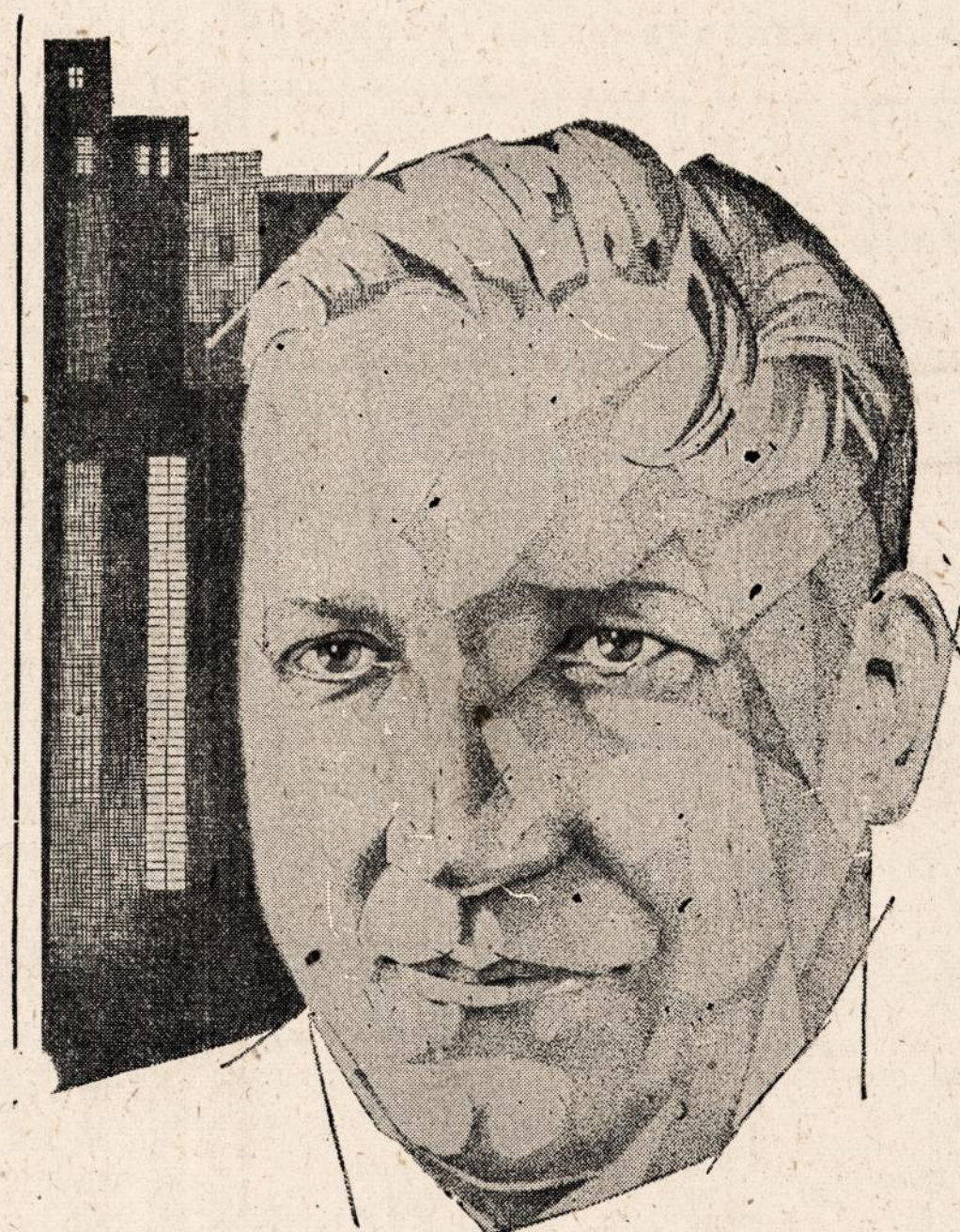
Lafayette 4139

MES, MINEDAMI SAVO 27 METŲ BIZNIO SUKAKTĮ, SVEIKINAME NAUJIENAS IR LINKIME PASISEKIMO!

MR. AND MRS. J. SEIBUTIS

BUČERNE IR GROSERNE
1840 South Halsted Street
Tel. Canal 5821

Lai gyvuoja Naujienos
ilgiausius metus!

JOS. F. BUDRIK